

RYCZAŁT OD PRZYCHODÓW EWIDENCJONOWANYCH

Komentarz

Stanisław Bogucki, Arkadiusz Cudak
Aleksandra Wrześcińska-Nowacka

WYDANIE

4

RYCZAŁT OD PRZYCHODÓW EWIDENCJONOWANYCH

Komentarz

Stanisław Bogucki, Arkadiusz Cudak
Aleksandra Wrzeńska-Nowacka

WYDANIE

4

Stan prawny na 1 stycznia 2026 r.

Stanisław Bogucki, nr ORCID: 0000-0002-5532-3080

Arkadiusz Cudak, nr ORCID: 0000-0001-8051-0059

Aleksandra Wrześcińska-Nowacka, nr ORCID: 0000-0001-6687-7639

Recenzent

Prof. dr hab. Rafał Dowgier

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktorka prowadząca

Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne

JustLuk

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne części komentarza napisali:

Stanisław Bogucki – wstęp, art. 1a, 3; art. 4 ust. 1 pkt 14–16, ust. 2–4; art. 5;

art. 8 uwagi ogólne, ust. 1 pkt 1–3, ust. 3; art. 10; art. 12 ust. 1 pkt 3, 4, 7, 8,
ust. 2, 3, 14; art. 13a–20; art. 21 ust. 5a, ust. 6–15; art. 21b, 57a, 57aa, 57ab,
57h, 58

Arkadiusz Cudak – art. 4 ust. 1 pkt 8–13, 17, 18; art. 8 ust. 1 pkt 4; art. 12 uwagi
ogólne, ust. 1 pkt 1–2b, ust. 10–12; art. 21 ust. 1–4; art. 21c–22, 52, 57c, 57d

Aleksandra Wrześcińska-Nowacka – art. 1, 2; art. 4 uwagi ogólne, ust. 1 pkt 1–6;
art. 6, 7; art. 8 ust. 1 pkt 5, ust. 2; art. 9, 11; art. 12 ust. 1 pkt 5, 6, ust. 5–9a, 13;
art. 57b, 57e, 57f

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2026

ISBN 978-83-8438-125-0

4. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Zarządzania Prawami Autorskimi i Treściami

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 692 477 076

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	15
Wstęp	21

Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne

Rozdział 1. Przepisy ogólne	35
Art. 1. [Przedmiot ustawy]	35
1. Uwagi ogólne	35
2. Podmioty zryczałtowanego podatku dochodowego	37
3. Zasady opodatkowania dochodów osób fizycznych	38
4. Przedmiot opodatkowania	40
Art. 1a. [Opodatkowanie przychodów przedsiębiorstwa w spadku]	41
1. Przedsiębiorstwo w spadku jako podatnik ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych	42
2. Obowiązek sporządzenia na dzień otwarcia spadku wykazu składników majątku przedsiębiorstwa w spadku	45
3. Właściwość naczelnika urzędu skarbowego w sprawach opodatkowania ryczałtem ewidencjonowanym przedsiębiorstwa w spadku	45
Art. 2. [Formy zryczałtowanego podatku dochodowego]	46
1. Uwagi ogólne	46
2. Formy opodatkowania	47
3. Podział wpływów podatkowych między budżet państwa i jednostki samorządu terytorialnego	53

Art. 3. [Przychody opodatkowane w formach zryczałtowanych a przychody z innych źródeł]	55
1. Uwagi ogólne	55
2. Wyjątkowy charakter podatków opłacanych w formie zryczałtowanej w stosunku do opodatkowania na zasadach ogólnych	56
3. Konsekwencje w praktyce odrębnego opodatkowania w formie zryczałtowanej	57
Art. 4. [Definicje legalne]	59
1. Uwagi ogólne	62
2. Zakres definicji legalnych użytych w ustawie (art. 4 ust. 1)	63
3. Sposób przeliczania kwot wyrażanych w euro (art. 4 ust. 2)	133
4. Odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów do dokumentowania zakupu towarów (art. 4 ust. 3)	136
5. Znaczenie użycia oznaczenia „ex” przy symbolu danego grupowania PKWiU (art. 4 ust. 4)	136
Art. 5. [Brak obowiązku prowadzenia ksiąg]	137
1. Ogólna zasada braku obowiązku prowadzenia ksiąg, odnosząca się do podatników opodatkowanych w formach zryczałtowanych	138
2. Rozumienie zwrotu „chyba że przepisy ustawy stanowią inaczej”, stanowiącego podstawę wprowadzenia wyjątku od zasady ogólnej	138
3. Bezzasadność wprowadzania odstępstwa od ogólnej zasady dla podatników opodatkowanych ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych	139
Rozdział 2. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	141
Art. 6. [Przychody podlegające opodatkowaniu ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych]	141
1. Źródła przychodów podlegających opodatkowaniu	143
2. Pozarolnicza działalność gospodarcza	144
3. Przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej	149
4. Różnice kursowe	164
5. Przychody z innych źródeł (art. 20 ust. 1c u.p.d.o.f.)	168
6. Przychody z najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy i innych umów o podobnym charakterze, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 6 u.p.d.o.f.	169
7. Limity przychodów uprawniające do opodatkowania ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych	176

Art. 7. [Podatnicy rozpoczynający działalność w roku podatkowym]	180
1. Uwagi ogólne	180
2. Rozpoczęcie działalności gospodarczej	181
3. Likwidacja działalności gospodarczej	185
Art. 8. [Wyłączenie opodatkowania ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych]	188
1. Uwagi ogólne	190
2. Podatnicy opłacający podatek w formie karty podatkowej (art. 8 ust. 1 pkt 1)	193
3. Podatnicy korzystający na podstawie odrębnych przepisów z okresowego zwolnienia od podatku dochodowego (art. 8 ust. 1 pkt 2)	193
4. Podatnicy osiągający w całości lub w części przychody z określonej działalności (art. 8 ust. 1 pkt 3)	195
5. Podatnicy wytwarzający wyroby opodatkowane podatkiem akcyzowym (art. 8 ust. 1 pkt 4)	206
6. Podjęcie działalności prowadzonej dotychczas samodzielnie przez drugiego z małżonków bądź w spółce z nim (art. 8 ust. 1 pkt 5)	225
7. Podatnik wykonujący samodzielnie działalność gospodarczą na rzecz byłych lub obecnych pracodawców (art. 8 ust. 2)	226
8. Konsekwencje uzyskania przychodu z niektórych rodzajów działalności w trakcie roku podatkowego (art. 8 ust. 3)	231
Art. 9. [Oświadczenie o wyborze opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych]	234
1. Podatnicy prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą	235
2. Podatnicy osiągający przychody, o których mowa w art. 6 ust. 1a u.z.p.d.f.	243
3. Podatnicy osiągający przychody, o których mowa w art. 6 ust. 1d u.z.p.d.f.	243
Art. 10. [Stosowanie do podatników opłacających ryczałt od przychodów ewidencjonowanych zwolnień od podatku dochodowego]	244
1. Uwagi ogólne	245
2. Zwolnienia od opodatkowania ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych (odpowiednie stosowanie niektórych zwolnień od podatku dochodowego od osób fizycznych)	250

Art. 11. [Odliczenia od przychodów] _____	292
1. Uwagi ogólne _____	294
2. Strata podatkowa _____	296
3. Wydatki podlegające odliczeniu od przychodów _____	298
4. Sposób odliczenia strat i wydatków w przypadku podatników osiągających przychody opodatkowane różnymi stawkami _____	306
5. Zwiększenie i zmniejszenie przychodów z uwagi na nieterminową zapłatę świadczenia pieniężnego _____	306
6. Odliczenie składek na ubezpieczenie zdrowotne _____	318
Art. 12. [Wysokość ryczału od przychodów ewidencjonowanych] _____	320
1. Uwagi ogólne _____	327
2. Stawka 17% (art. 12 ust. 1 pkt 1) _____	330
3. Stawka 15% (art. 12 ust. 1 pkt 2) _____	330
4. Stawka 14% (art. 12 ust. 1 pkt 2a) _____	349
5. Stawka 12% (art. 12 ust. 1 pkt 2b) _____	352
6. Stawka 10% (art. 12 ust. 1 pkt 3) _____	358
7. Stawki 8,5 oraz 12,5% (art. 12 ust. 1 pkt 4) _____	359
8. Stawka 8,5% (art. 12 ust. 1 pkt 5) _____	364
9. Stawka 5,5% (art. 12 ust. 1 pkt 6) _____	367
10. Stawka 3% (art. 12 ust. 1 pkt 7) _____	368
11. Stawka 2% (art. 12 ust. 1 pkt 8) _____	387
12. Zasada pobierania ryczału od przychodów ewidencjonowanych bez pomniejszania przychodu o koszty uzyskania (art. 12 ust. 2) _____	388
13. Ustalanie stawki ryczału w przypadku podatnika prowadzącego działalność, z której przychody są opodatkowane różnymi stawkami ryczału (art. 12 ust. 3) _____	389
14. Określanie przychodu z udziału w spółce (art. 12 ust. 5 i 9) _____	393
15. Określanie przychodów małżonków pozostających we wspólności majątkowej z najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy i umów o podobnym charakterze (art. 12 ust. 6–8c) _____	394
16. Odpowiednie określanie przychodów z art. 6 ust. 1d u.z.p.d.f. (art. 12 ust. 9a) _____	399
17. Stawka ryczału 10% od przychodów ewidencjonowanych w przypadku odpłatnego zbycia praw majątkowych lub nieruchomości oraz termin płatności tego ryczału (art. 12 ust. 10 i 10b) _____	401
18. Opodatkowanie przychodów ryczałtem ze zbycia nieruchomości mieszkalnych wykorzystywanych w działalności gospodarczej (art. 12 ust. 10a) _____	407

19. Stosowanie przepisów art. 27 ust. 8–9a u.p.d.o.f. do przychodów opodatkowanych ryczałtem osiągniętych za granicą (art. 12 ust. 12)	408
20. Odniesienie limitu określonego w art. 12 ust. 1 pkt 4 lit. a u.z.p.d.f. łącznie do obojga małżonków (art. 12 ust. 13)	410
21. Odniesienie limitów określonych w art. 12 ust. 1 pkt 4 u.z.p.d.f. odrębnie do przychodów osiągniętych z wymienionych w tym przepisie źródeł przychodów (art. 12 ust. 14)	411
Art. 13. (uchylony)	412
Art. 13a. [Ulga abolicyjna]	412
1. Odpowiednie stosowanie ulgi abolicyjnej do podatników opodatkowanych ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych	412
2. Możliwość zastosowania ulgi abolicyjnej przez podatników opodatkowanych ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych tylko do przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej	413
3. Możliwość skorzystania z ulgi abolicyjnej przez podatników opodatkowanych ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych bez względu na to, czy zagraniczne dochody z pracy zostały opodatkowane w państwie ich źródła	414
4. Możliwość odliczenia ulgi abolicyjnej tylko w zeznaniu rocznym	415
5. Nieobjęcie ulgą abolicyjną przychodów osiągniętych w krajach i na terytoriach stosujących szkodliwą konkurencję podatkową	415
Art. 14–14b. (uchylone)	417
Art. 15. [Obowiązek posiadania i przechowywania dowodów zakupu towarów oraz prowadzenia ewidencji]	418
1. Uwagi ogólne	420
2. Obowiązek posiadania dowodów zakupu towarów (art. 15 ust. 1)	422
3. Obowiązek prowadzenia wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (art. 15 ust. 1, 10)	423
4. Obowiązek prowadzenia ewidencji przychodów (art. 15 ust. 1, 1a, 2, 3, 11)	424

5. Obowiązek i sposób przechowywania ewidencji przychodów oraz dowodów, na podstawie których są dokonywane wpisy do ewidencji, a także dowodów zakupu towarów (art. 15 ust. 4, 8, 9)	427
6. Kontynuacja prowadzenia przez przedsiębiorstwo w spadku ewidencji faktur, a także wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, obowiązek dokonywania zapisów w prowadzonej ewidencji przychodów (art. 15 ust. 10, 11 i 11b)	429
7. Obowiązek prowadzenia ewidencji faktur dokumentujących przychody rozliczane metodą kasową (art. 15 ust. 11a i 11b)	430
8. Obowiązek prowadzenia ewidencji sprzedaży oraz wykazu środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych przy użyciu programów komputerowych (art. 15 ust. 12, 13 i 14)	432
Art. 16. [Delegacja ustawowa – sposób prowadzenia ewidencji oraz wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych]	436
1. Obowiązek prowadzenia ewidencji przychodów według wzoru określonego w załączniku do rozporządzenia	437
2. Obowiązek prowadzenia ewidencji przychodów rzetelnie i w sposób niewadliwy	440
3. Przypadki obligatoryjnego dokonywania zapisów w ewidencji przychodów na podstawie faktur, faktur RR, rachunków oraz dokumentów celnych	443
4. Przypadki dokonywania zapisów w ewidencji niektórych przychodów dopiero na podstawie dowodów potwierdzających faktyczne uzyskanie przychodów	444
5. Możliwość ewidencjonowania przychodów w ewidencji przychodów łącznie z podatkiem od towarów i usług	445
6. Zdefiniowanie środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także prowadzenie ich wykazu	445
Art. 17. [Określenie wartości niezewidencjonowanego przychodu przez organ podatkowy]	451
1. Określenie wartości niezewidencjonowanego przychodu w przypadku nieprowadzenia ewidencji przychodów lub prowadzenia jej niezgodnie z warunkami uznania jej za dowód w postępowaniu podatkowym	452
2. Określenie wartości niezewidencjonowanego przychodu w przypadku stwierdzenia istnienia powiązań podatnika, o których mowa w art. 23m ust. 1 pkt 5 u.p.d.o.f.	464
3. Określenie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych od kwoty niezewidencjonowanego przychodu	468

4. Określenie wartości niezewidencjonowanego przychodu w przypadku prowadzenia ewidencji sprzedaży produktów roślinnych i zwierzęcych niezgodnie z warunkami wymaganymi do uznania jej za dowód w postępowaniu podatkowym	470
5. Problem charakteru decyzji wydawanej na podstawie art. 17 ust. 1 u.z.p.d.f.	471
Art. 18–19. (uchylone)	482
Art. 20. [Wykaz składników majątku]	482
1. Uchylenie obowiązku sporządzania spisu z natury	483
2. Sytuacje objęte obowiązkiem sporządzenia wykazu składników majątku	483
3. Obowiązek prowadzenia wykazu składników majątku w przypadku przekształcenia lub przejęcia spółek	484
Art. 21. [Obowiązek obliczenia i wpłacenia ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych]	485
1. Obowiązek obliczenia, złożenia zeznania i wpłacenia ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych (art. 21 ust. 1–5)	490
2. Kredyt podatkowy (art. 21 ust. 6–15)	511
Art. 21a. (uchylony)	522
Art. 21b. [Przekazanie 1,5% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego]	522
1. Przekazanie przez naczelnika urzędu skarbowego na wniosek podatnika 1,5% podatku należnego organizacji pożytku publicznego	524
2. Przesłanki odstąpienia od przekazania przez naczelnika urzędu skarbowego na wniosek podatnika 1,5% podatku należnego organizacji pożytku publicznego	526
3. Przekazanie organizacji pożytku publicznego zbiorczej informacji o danych identyfikacyjnych podatnika i przekazanej przez niego kwocie, a także o przeznaczeniu przekazanej kwoty	528
4. Delegacja ustawowa do upoważnienia organu innego niż naczelnik urzędu skarbowego do czynności związanych z przekazywaniem na wniosek podatnika 1,5% podatku należnego organizacji pożytku publicznego	529
Art. 21c. [Udostępnienie zeznania podatkowego za pośrednictwem konta w e-Urzędzie Skarbowym oraz jego akceptacja przez podatnika]	529
1. Możliwość składania zeznań przez akceptację przygotowanego przez KAS zeznania	530

2. Wyłączenia podmiotowe _____	530
3. Udostępnianie zeznań na portalu podatnika _____	531
Art. 21d. [Korekta zeznania podatkowego] _____	531
1. Korekta zeznania przez organ podatkowy z uwagi na błędy lub oczywiste omyłki powstałe z winy organu podatkowego _____	532
2. Tryb dokonywania korekty _____	532
3. Nienaliczanie odsetek za zwłokę za okres od dnia następującego po upływie terminu płatności podatku do dnia złożenia korekty _____	533
Art. 22. [Obowiązki podatnika w przypadku utraty warunków do opodatkowania ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych] _____	533
1. Utrata warunków do opodatkowania ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych _____	534
2. Obowiązki podatnika związane z utratą prawa do opodatkowania _____	536
Rozdział 3. Karta podatkowa _____	538
Art. 23–41. (pominięte) _____	538
Rozdział 4. Zryczałtowany podatek dochodowy od przychodów osób duchownych _____	539
Art. 42–51. (pominięte) _____	539
Rozdział 5. Przepisy wspólne _____	540
Art. 52. [Delegacja ustawowa – wzory dokumentów] _____	540
1. Uwagi ogólne _____	540
2. Upoważnienie do udostępnienia wzorów (art. 52 ust. 1) _____	541
Art. 53. (uchylony) _____	542
Art. 54–55. (pominięte) _____	542
Rozdział 6. Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe _____	543
Art. 56–57. (pominięte) _____	543
Art. 57a. [Zwolnienie od podatku kwoty umorzenia zaległości oraz zwrotu] _____	543
1. Cel wprowadzenia ustawy abolicyjnej _____	543
2. Sposób stosowania zwolnienia od podatku, jak również kwoty umorzenia zaległości oraz kwoty zwrotu _____	545

Art. 57aa. [Ulga e-TOLL]	547
1. Zakres ulgi e-TOLL	548
2. Sposób obliczenia ulgi e-TOLL	549
Art. 57ab. [Zwolnienie od podatku kwoty jednorazowego świadczenia wypłacanego w związku z sytuacją ekologiczną na Odrze]	550
Art. 57b. [Darowizny odliczane od przychodu przekazywane Agencji Rezerw Materiałowych, Centralnej Bazy Rezerw Sanitarно-Przeciwepidemicznych]	552
1. Cel i termin odliczenia darowizn od przychodu	553
2. Sposób odliczenia darowizn od przychodu	555
3. Zamknięty katalog podmiotów obdarowanych	556
Art. 57c. [Zwolnienie z obowiązku zwiększenia przychodów]	556
1. Przejściowy charakter regulacji związany z nadzwyczajną sytuacją wywołaną pandemią COVID-19	557
2. Przesłanki zastosowania ulgi za złe długi będące konsekwencją braku zapłaty przez podatnika należności z tytułu nabytych towarów lub usług	558
Art. 57d. [Ulga za złe długi w przypadku podatników ponoszących negatywne konsekwencje ekonomiczne z powodu epidemii COVID-19]	559
1. Przejściowy charakter regulacji	559
2. Przesłanki zastosowania ulgi za złe długi w przypadku podatników ponoszących negatywne konsekwencje ekonomiczne z powodu epidemii COVID-19	559
Art. 57e. [Odliczenie darowizn sprzętu komputerowego na rzecz placówek oświatowych]	560
1. Możliwość i termin odliczenia od przychodu darowizn rzeczowych, których przedmiotem są komputery przenośne będące laptopami lub tabletami	561
2. Zamknięty katalog podmiotów obdarowanych	562
Art. 57f. [Kwoty darowizn podlegających odliczeniu]	562
1. Możliwość odliczania darowizn jedynie w kwotach faktycznie dokonanych jako zasada w podatkach dochodowych	562
2. Kwota przekazanych darowizn w przypadku darowizn dokonanych na podstawie art. 57b i 57e u.z.p.d.f.	563
Art. 57g. (pominięty)	563

Art. 57h. [Złożenie wniosku o przekazanie 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego po terminie, jeżeli nie zostanie odwołany stan epidemii ogłoszony z powodu COVID-19]	563
1. Termin złożenia wniosku w sprawie przekazania 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego w czasie stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19	564
2. Odpowiednie stosowanie w zakresie nieuregulowanym przepisów art. 21b u.z.p.d.f.	565
Art. 58. [Wejście w życie]	565
1. Wejście w życie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne i jej <i>vacatio legis</i>	566
2. Możliwość opodatkowania ryczałtem przychodów osiągniętych od 1.01.1999 r.	567
3. Wcześniejsze wejście w życie regulacji zawierających delegacje do wydania aktów wykonawczych	567
4. Konsekwencje wejścia w życie art. 56 pkt 4 lit. e u.z.p.d.f.	568
Załączniki	569
Bibliografia	571
Orzecznictwo	583
Indeks rzeczowy	595

Wykaz skrótów

Akty prawne

- dyrektywa 2003/96/WE** – dyrektywa Rady 2003/96/WE z 27.10.2003 r. w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej (Dz.Urz. UE L 283, s. 51, ze zm.)
- k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2025 r. poz. 1071 ze zm.)
- k.k.s.** – ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2025 r. poz. 633)
- Konstytucja RP** – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.p.** – ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2025 r. poz. 277 ze zm.)
- k.p.c.** – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 1568 ze zm.)
- k.r.o.** – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2023 r. poz. 2809 ze zm.)
- k.s.h.** – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 18 ze zm.)
- nowela z 28.11.2020 r.** – ustawa z 28.11.2020 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2123)

- nowela z 29.10.2021 r.** – ustawa z 29.10.2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2105 ze zm.)
- nowela z 9.06.2022 r.** – ustawa z 9.06.2022 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1265 ze zm.)
- o.p.** – ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2025 r. poz. 111 ze zm.)
- p.p.s.a.** – ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2024 r. poz. 935 ze zm.)
- pr. bank.** – ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2024 r. poz. 1646 ze zm.)
- pr. dew.** – ustawa z 27.07.2002 r. – Prawo dewizowe (Dz.U. z 2024 r. poz. 1131)
- pr. farm.** – ustawa z 6.09.2001 r. – Prawo farmaceutyczne (Dz.U. z 2025 r. poz. 750 ze zm.)
- pr. przed.** – ustawa z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2025 r. poz. 1480)
- pr. rest.** – ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2024 r. poz. 1428 ze zm.)
- pr. up.** – ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2025 r. poz. 614 ze zm.)
- r.p.e.p.** – rozporządzenie Ministra Finansów i Gospodarki z 6.09.2025 r. w sprawie prowadzenia ewidencji przychodów i wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (Dz.U. poz. 1294)
- r.p.e.p. z 2021 r.** – rozporządzenie Ministra Finansów z 17.12.2021 r. w sprawie prowadzenia ewidencji przychodów i wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (Dz.U. poz. 2414)
- r.p.k.p.r.** – rozporządzenie Ministra Finansów z 23.12.2019 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz.U. poz. 2544 ze zm.) – uchylone od 1.01.2026 r.
- r.p.k.p.r. z 2025 r.** – rozporządzenie Ministra Finansów i Gospodarki z 6.09.2025 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz.U. poz. 1299)

- u.CEIDG** – ustawa z 6.03.2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz.U. z 2022 r. poz. 541 ze zm.)
- u.CPK** – ustawa z 10.05.2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1747 ze zm.)
- u.d.j.s.t.** – ustawa z 1.10.2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. poz. 1572 ze zm.)
- u.d.p.p.w.** – ustawa z 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2025 r. poz. 1338)
- u.d.u.** – ustawa z 15.12.2017 r. o dystrybucji ubezpieczeń (Dz.U. z 2024 r. poz. 1214 ze zm.)
- u.f.p.** – ustawa z 27.08.2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2025 r. poz. 1483)
- u.g.n.** – ustawa z 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2024 r. poz. 1145 ze zm.)
- u.o.i.f.** – ustawa z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2024 r. poz. 722 ze zm.)
- u.o.z.o.z.** – ustawa z 23.07.2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2024 r. poz. 1292 ze zm.)
- u.p.a.** – ustawa z 6.12.2008 r. o podatku akcyzowym (Dz.U. z 2025 r. poz. 126 ze zm.)
- u.p.d.o.f.** – ustawa z 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2025 r. poz. 163 ze zm.)
- u.p.d.o.p.** – ustawa z 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 278 ze zm.)
- u.p.n.o.** – ustawa z 8.03.2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1790)
- u.p.r.** – ustawa z 15.11.1984 r. o podatku rolnym (Dz.U. z 2025 r. poz. 1334)
- u.p.t.u.** – ustawa z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2025 r. poz. 775 ze zm.)
- u.p.z.** – ustawa z 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2025 r. poz. 214) – uchylona z dniem 1.06.2025 r.
- u.r.** – ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r. poz. 120 ze zm.)
- u.r.p.** – ustawa z 20.03.2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz.U. poz. 620 ze zm.)

- u.s.p.** – ustawa z 29.06.1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1799 ze zm.)
- ustawa abolicyjna** – ustawa z 25.07.2008 r. o szczególnych rozwiązaniach dla podatników uzyskujących niektóre przychody poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 143, poz. 894 ze zm.)
- u.z.e.i.p.** – ustawa z 13.10.1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz.U. z 2025 r. poz. 237 ze zm.)
- u.z.f.** – ustawa z 10.12.2020 r. o zawodzie farmaceuty (Dz.U. z 2025 r. poz. 608)
- u.z.p.d.f.** – ustawa z 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. z 2025 r. poz. 843)
- u.z.s., ustawa o zarządzie sukcesyjnym** – ustawa z 5.07.2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz.U. z 2021 r. poz. 170)

Zbiory orzeczeń i czasopisma

- DoP** – Doradztwo Podatkowe – Biuletyn Instytutu Studiów Podatkowych
- JP** – Jurysdykcja Podatkowa
- KPPod** – Kwartalnik Prawa Podatkowego
- MoPod** – Monitor Podatkowy
- NPN** – Nowy Przegląd Notarialny
- ONSA** – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
- ONSAiWSA** – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i Wojewódzkich Sądów Administracyjnych
- OSNKW** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
- OSNP** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
- OTK** – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
- OTK-A** – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, Seria A
- PiP** – Państwo i Prawo
- POP** – Przegląd Orzecznictwa Podatkowego
- PP** – Przegląd Podatkowy
- PPH** – Przegląd Prawa Handlowego

- PPLiFS** – Przegląd Podatków Lokalnych i Finansów Samorządowych
- PPP** – Przegląd Prawa Publicznego
- Prok. i Pr.** – Prokuratura i Prawo
- PUG** – Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
- ZNSA** – Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego

Inne

- KAS** – Krajowa Administracja Skarbowa
- KIS** – Krajowa Informacja Skarbowa
- KRS** – Krajowy Rejestr Sądowy
- KŚT** – Klasyfikacja Środków Trwałych
- MF** – Minister Finansów
- MZ** – Minister Zdrowia
- NBP** – Narodowy Bank Polski
- NIP** – numer identyfikacji podatkowej
- NSA** – Naczelny Sąd Administracyjny
- PKWiU** – Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług wprowadzona rozporządzeniem Rady Ministrów z 4.09.2015 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) (Dz.U. poz. 1676 ze zm.)
- SA** – sąd apelacyjny
- SN** – Sąd Najwyższy
- TK** – Trybunał Konstytucyjny
- TS** – Trybunał Sprawiedliwości
- WSA** – wojewódzki sąd administracyjny

Wstęp

Stanisław Bogucki

Niniejszy komentarz zawiera objaśnienia do przepisów regulujących opodatkowanie ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, zawartych w ustawie z 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, a także przepisów wykonawczych do tej ustawy.

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych to uproszczona forma opłacania podatku dochodowego, skierowana do osób prowadzących działalność gospodarczą. Podatek płaci się od przychodu, bez pomniejszania go o koszty. Opodatkowaniu ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych mogą podlegać także przychody z tytułu najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze, jeżeli umowy te nie są zawierane w ramach prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej.

Według dostępnych na dzień 1.01.2024 r. danych Ministra Finansów¹ podatnicy korzystający z opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych złożyli za 2023 r. 1 979 545 zeznań (tj. o 259 887 zeznań więcej niż za 2022 r.), w tym:

- 1) 963 137 zeznań złożyli podatnicy prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą (o 84 990 zeznań więcej niż za 2022 r.), w tym:
 - a) w 58 173 zeznaniach podatnicy tej grupy wykazali dodatkowo przychody z najmu prywatnego,

¹ Zob. <https://dane.gov.pl/pl/dataset/206,informacje-dotyczace-ryczatu-od-przychodow-ewidencjonowanych/resource/61816/table> (dostęp: 28.12.2025 r.).

- b) w 43 zeznaniach wykazano dodatkowo przychody ze sprzedaży przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych,
- c) w 4 zeznaniach wykazano dodatkowo przychody z obydwu powyżej wymienionych tytułów;
- 2) 1 016 222 zeznania złożyli podatnicy, którzy stosowali tę formę opodatkowania wyłącznie dla przychodów z tytułu najmu prywatnego (o 174 945 zeznań więcej niż za 2022 r.);
- 3) 30 zeznań złożyli podatnicy, którzy wykazali przychody z tytułu najmu prywatnego oraz dodatkowo przychody ze sprzedaży przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych;
- 4) 156 zeznań złożyli podatnicy, którzy wybrali tę formę opodatkowania wyłącznie dla przychodów ze sprzedaży przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych.

Przychody z tytułu najmu prywatnego podlegają opodatkowaniu ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych od 2003 r. (obecnie forma ta jest dla tego źródła przychodu obowiązkowa), natomiast przychody ze sprzedaży przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych – od 2016 r. Porównanie danych statystycznych za poszczególne lata przedstawianych przez Ministra Finansów wskazuje, że liczba zeznań składanych przez podatników uzyskujących przychody wyłącznie z tytułu umowy najmu prywatnego z roku na rok wzrasta².

Jednym z istotniejszych elementów kształtujących wysokość podatku należnego są stawki podatkowe, które w większym stopniu wpływają na decyzje podatników o wyborze tej uproszczonej formy opodatkowania od ograniczeń podmiotowych. Z dniem 1.01.2021 r. oraz z dniem 1.01.2022 r. zmianie uległa ilość i wysokość stawek ryczałtu ewidencjonowanego. Obecnie obowiązuje ich 10 w wysokości: 17%, 15%, 14%, 12,5%, 12%, 10%, 8,5%, 5,5%, 3% oraz 2%.

Nie obowiązuje już stawka ryczałtu 20%, którą do końca 2020 r. opodatkowane były przychody uzyskiwane z tytułu wykonywania wolnych zawodów – od 1.01.2021 r. przychody te opodatkowane są stawką 17%. Nastąpiła modyfikacja definicji wolnego zawodu opodatkowanego według stawki 17% m.in. o adwokata, notariusza, radcę prawnego, biegłego rewidenta, księgo-

² Zob. również przedstawienie zmieniających się w czasie uregulowań prawnych odnoszących się do zasad opodatkowania najmu i w ramach wykonywanej w tym przedmiocie działalności gospodarczej oraz w ramach tzw. najmu prywatnego – M. Jaśniewicz, *Nowelizacja ryczałtowanego opodatkowania przychodów z najmu w świetle dotychczasowych regulacji w zakresie opodatkowania osób fizycznych z tego źródła przychodu*, KPPod 2020/3, s. 37–55.

wego, agenta ubezpieczeniowego, doradcę podatkowego, doradcę restrukturyzacyjnego oraz rzecznika patentowego. Za wolny zawód uznane zostało wykonywanie usług na rzecz osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej albo na rzecz osób fizycznych dla potrzeb prowadzonej przez nie pozarolniczej działalności gospodarczej. Dotąd była to przesłanka wykluczająca korzystanie z ryczałtu ewidencjonowanego, co oznaczało, że tłumacz czy księgowy mógł świadczyć usługi jedynie na rzecz osób fizycznych. Od 1.01.2021 r. obowiązują również dwie nowe stawki podatkowe: 15% i 10%, natomiast od 1.01.2022 r. – stawki 12% oraz 14%.

Od 1.01.2021 r. do 31.12.2021 r. stawką 15% opodatkowane były przychody ze świadczenia usług, które do końca 2020 r. opodatkowane były stawką 17% (m.in. usługi programistyczne) oraz przychody ze świadczenia większości usług wymienionych do końca 2020 r. w załączniku nr 2 do ustawy jako wyłączone z ryczałtu (m.in. usługi rachunkowo-księgowe, doradztwa podatkowego, reklamowe, architektoniczne, inżynierskie czy **head office**). Sam zaś załącznik nr 2 do ustawy, zawierający wykaz usług, których świadczenie wyłączało z opodatkowania ryczałtem ewidencjonowanym, został uchylony z dniem 1.01.2021 r.

Od 1.01.2022 r. niektóre usługi dotąd opodatkowane stawką ryczałtu 17% lub 15% zostały opodatkowane stawką 14% lub 12%.

Od 1.01.2022 r. ryczałt wynosi 14% od przychodów ze świadczenia usług w zakresie opieki zdrowotnej (PKWiU dział 86), architektonicznych i inżynierskich oraz usług badań i analiz technicznych (PKWiU dział 71), w zakresie specjalistycznego projektowania (PKWiU dział 74.1).

Od 1.01.2022 r. ryczałt wynosi 12% od przychodów ze świadczenia usług:

- a) związanych z wydawaniem: pakietów gier komputerowych (PKWiU ex 58.21.10.0), z wyłączeniem publikowania gier komputerowych w trybie on-line, pakietów oprogramowania systemowego (PKWiU 58.29.1), pakietów oprogramowania użytkowego (PKWiU 58.29.2), oprogramowania komputerowego pobieranego z Internetu (PKWiU ex 58.29.3), z wyłączeniem pobierania oprogramowania w trybie on-line;
- b) związanych z doradztwem w zakresie sprzętu komputerowego (PKWiU 62.02.10.0), związanych z oprogramowaniem (PKWiU ex 62.01.1), objętych grupowaniem „Oryginały oprogramowania komputerowego” (PKWiU 62.01.2), związanych z doradztwem w zakresie oprogramowania (PKWiU ex 62.02), w zakresie instalowania oprogramowania

(PKWiU ex 62.09.20.0), związanych z zarządzaniem siecią i systemami informatycznymi (PKWiU 62.03.1).

Z kolei stawką ryczałtu 10% od 1.01.2021 r. opodatkowane zostały przychody ze świadczenia usług w zakresie kupna i sprzedaży nieruchomości na własny rachunek (PKWiU 68.10.1), których świadczenie dotychczas wyłączone było z możliwości korzystania z ryczałtu ewidencjonowanego.

Stawki w wysokości 8,5% oraz 12,5% od nadwyżki przychodów ponad 100 000 zł zarezerwowane zostały dla opodatkowania większości przypadków przychodów związanych z najmem – i to zarówno prywatnym, jak i firmowym, który do końca ubiegłego roku wyłączony był z ryczałtu ewidencjonowanego – oraz zakwaterowaniem.

Od 1.07.2022 r. wprowadzono limitowane odliczanie składek na ubezpieczenie zdrowotne przez podatników stosujących ryczałt od przychodów ewidencjonowanych – przychody, o których mowa w art. 6 ust. 1 u.z.p.d.f., mogą być pomniejszone o 50% składek na ubezpieczenie zdrowotne zapłaconych w roku podatkowym. Jak wynika z danych opublikowanych przez resort finansów, w konsekwencji zmian w rozliczeniu za 2023 r. z odliczenia składki zdrowotnej na nowych zasadach skorzystało 765 377 podatników ryczałtu, a kwota odliczeń wyniosła nieco ponad 2,6 mld zł. Rok wcześniej z tego samego tytułu odliczeń dokonało 677 486 podatników, którzy odliczyli niecałe 1,8 mld zł³.

Z dniem 1.08.2022 r. zwolniono z podatku kwotę jednorazowego świadczenia pieniężnego za określony miesiąc przeznaczonego na ograniczenie niektórych skutków ekonomicznych związanych z sytuacją ekologiczną na rzece Odrze⁴.

Od 2.10.2022 r. zwolniono: odszkodowanie wypłacane zgodnie z przepisami ustawy z 10.05.2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym⁵, a także przychody z tytułu sprzedaży nieruchomości w związku z realizacją przez nabywcę prawa pierwokupu lub sprzedaży nieruchomości na szczególnych zasadach określonych w przepisach ustawy o Centralnym Porcie Komunikacyjnym.

Od 1.01.2023 r. wydłużono termin składania zeznań rocznych PIT-28 oraz PIT-28S do 30 kwietnia roku następującego po roku podatkowym, przy czym uregulowano termin zapłaty ryczałtu za grudzień. Podwyższono rów-

³ Zob. <https://dane.gov.pl/pl/dataset/206,informacje-dotyczace-ryczatu-od-przychodow-ewidencjonowanych/resource/61816/table> (dostęp: 28.12.2025 r.).

⁴ Zob. ustawa z 2.09.2022 r. o szczególnym wsparciu podmiotów poszkodowanych w związku z sytuacją ekologiczną na rzece Odrze (Dz.U. z 2023 r. poz. 1392).

⁵ Dz.U. z 2024 r. poz. 1747 ze zm.

niez procent podatku, który można przekazać organizacji pożytku publicznego z 1% do 1,5%.

Od 1.01.2023 r. zmieniono także przepisy o tzw. uldze na złe długi (art. 11 ust. 13a oraz 19 u.z.p.d.f.). Podatnicy dokonujący odpowiednich zwiększeń lub zmniejszeń wynikających z ulgi na złe długi obowiązani są wykazać w zeznaniu podatkowym wierzytelności lub zobowiązania, z którymi związane są te zwiększenia lub zmniejszenia. Przyczyną modyfikacji wspomnianej regulacji jest okoliczność, że podatnik – niezależnie od obowiązków dotyczących zeznania – i tak musi udowodnić wysokość wierzytelności i długów, które mają wpływ na podstawę opodatkowania. Rezygnacja z odpowiedniego załącznika do zeznania podatkowego, w którym dotychczas wykazywane były takie dane, pozwoli na uproszczenie obowiązków administracyjnych po stronie podatników.

Od 1.01.2023 r. zaplanowano wręcz rewolucyjne zmiany w zasadach opodatkowania dla przychodów z najmu. Z tą datą podatnicy osiągający przychody z najmu prywatnego (tj. osiąganego poza działalnością gospodarczą) opodatkowali je bowiem wyłącznie ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, bez względu na to, czy w poprzednich latach rozliczali je na zasadach ogólnych, czy też zaczęli uzyskiwać przychody dopiero w 2023 r. Stawka ryczałtu wynosi: w przypadku przychodów do kwoty 100 000 zł – 8,5%, a od nadwyżki ponad 100 000 zł – 12,5% (art. 12 ust. 1 pkt 4 u.z.p.d.f.). Nastąpiło to na podstawie nowego brzmienia art. 9a ust. 6 u.p.d.o.f. oraz art. 2 ust. 1a u.z.p.d.f., według których z powszechnego podatku dochodowego zostały całkowicie wyłączone przychody z najmu uzyskiwane przez osoby nieprowadzące działalności gospodarczej, które mogą obecnie opłacać wyłącznie ryczałt od przychodów ewidencjonowanych na podstawie art. 1 pkt 2 u.z.p.d.f. Podkreślenia wymaga, że rozliczenie tego zryczałtowanego podatku odbywać się będzie bez możliwości potrącania jakichkolwiek kosztów związanych z uzyskiwanym przychodem⁶.

Konsekwencją zmian, jakie zaszły w stawkach ryczałtu oraz ich powiązaniach z przychodami z określonych rodzajów działalności, jest dostosowanie do tych okoliczności mającego charakter sankcyjny art. 12 ust. 3 u.z.p.d.f. Określa on wysokość stawki ryczałtu, która ma zastosowanie w przypadku, gdy podatnik osiągający przychody opodatkowane różnymi stawkami ryczałtu nie prowadzi ewidencji przychodów w sposób zapewniający ustalenie przychodów z każdego rodzaju działalności. Wadliwe prowadzenie ewidencji skutkuje obecnie opodatkowaniem całości przychodu przy zastosowaniu

⁶ M. Jaśniewicz, *Nowy (bez)Ład w opodatkowaniu najmu nieruchomości*, KPPod 2022/1, s. 39–62.

stawki 8,5% lub jednej ze stawek w wysokości: 17%, 15%, 14%, 12%, 10% i 12,5%, w zależności od tego, czy podatnik osiąga przychody, do których dana stawka ma zastosowanie.

Zaznając się ze strukturą przychodów opodatkowanych według określonych stawek adekwatnych do źródeł uzyskiwanych przychodów, można dojść do wniosku, że nieporównanie najwięcej przychodów pochodzi z działalności opodatkowanej trzema najniższymi stawkami, czyli 3%, 5,5% i 8,5%. Cechą ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych jest powinność opłacania podatku bez względu na to, czy z prowadzonej działalności osiąga się zysk, czy ponosi stratę. Jeżeli podatnik uzyskuje jednak wysokie przychody i ponosi jednocześnie niskie koszty ich uzyskania, opodatkowanie ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych może okazać się korzystniejsze niż opodatkowanie na zasadach ogólnych.

Od 1.01.2021 r. więcej podatników może skorzystać z opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, prawodawca zaproponował bowiem podniesienie limitu przychodów warunkującego wybór ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, a także limitu przychodów uprawniającego do kwartalnych wpłat ryczałtu. Pierwszy limit został podniesiony z 250 000 euro do wysokości 2 000 000 euro, natomiast drugi – z 25 000 euro na 200 000 euro. Obydwa limity na złotówki przelicza się według średniego kursu euro ogłaszanego przez NBP. Tym samym w 2025 r. z ryczałtu ewidencjonowanego mogli korzystać podatnicy, których przychody za 2024 r. nie przekroczyły kwoty 8 569 200 zł. Z kolei podatnicy ryczałtu ewidencjonowanego mogli opłacać go w 2025 r. kwartalnie, jeżeli ich przychody za 2024 r. nie przekroczyły 856 920 zł. Powyżej przedstawione informacje wskazują na to, że od 1.01.2021 r., a następnie od 1.01.2022 r. oraz od 1.01.2023 r. zaszły daleko idące zmiany w ryczałcie ewidencjonowanym od przychodów.

Od 1.11.2024 r. na podstawie art. 10 u.z.p.d.f. w zw. z art. 21 ust. 1 pkt 160 u.p.d.o.f. wprowadzono stosowanie do podatników opłacających ryczałt od przychodów ewidencjonowanych zwolnienia kwot składek na:

- ubezpieczenia społeczne zwolnionych z obowiązku ich opłacenia zgodnie z art. 17a ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych⁷;
- Fundusz Pracy zwolnionych z obowiązku ich opłacenia zgodnie z art. 259 ust. 1 pkt 4 lit. o ustawy z 20.03.2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia⁸;

⁷ Dz.U. z 2025 r. poz. 350 ze zm.

⁸ Dz.U. z 2025 r. poz. 620.

– Fundusz Solidarnościowy zwolnionych z obowiązku ich opłacenia zgodnie z art. 4 ust. 1a ustawy z 23.10.2018 r. o Funduszu Solidarnościowym⁹. Od 1.01.2025 r. w polskim systemie podatkowym wprowadzono możliwość stosowania tzw. metody kasowej przy ustalaniu momentu powstania przychodu podatkowego przez osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą, a mianowicie rozliczania zobowiązania w podatku dochodowym od osób fizycznych na podstawie faktycznie osiągniętych przychodów i poniesionych kosztów (czyli rozpoznawania przychodów w czasie według dnia uregulowania należności). Dzięki tej metodzie przedsiębiorcy mogą skuteczniej zarządzać zobowiązaniami podatkowymi, zwłaszcza w sytuacjach, gdy kontrahenci opóźniają płatności. Z perspektywy płynności finansowej firmy jest to rozwiązanie atrakcyjne, jednak jego wdrożenie wymaga spełnienia szeregu przesłanek oraz dopełnienia procedury formalnej, odnoszących się do limitu przychodów, formy prowadzenia księgowości, formy prawnej działalności oraz terminowego złożenia oświadczenia o wyborze metody kasowej. Zgodnie z art. 6 ust. 1g u.z.p.d.f. metoda kasowa może być stosowana również przez podatników opodatkowanych ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych (zob. również zmieniony art. 21 ust. 3f oraz dodane przepisy art. 11 ust. 20 i 21 u.z.p.d.f.). W tym przypadku warunki oraz procedura składania oświadczenia są analogiczne do określonych w przepisach ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. Stosownie do art. 15 ust. 11a i 11b u.z.p.d.f. podatnicy ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych są obowiązani prowadzić ewidencję faktur dokumentujących przychody rozliczane metodą kasową, o której mowa w art. 14c u.p.d.o.f., natomiast przedsiębiorstwo w spadku kontynuuje po zmarłym przedsiębiorcy prowadzenie tej ewidencji. Metoda kasowa dotyczy wyłącznie transakcji między przedsiębiorcami, tj. podatnik rozpoznaje przychód w sposób kasowy, gdy stroną transakcji jest inny przedsiębiorca. Podstawowa różnica w odniesieniu do ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych to oczywiście brak uwzględniania kosztów przy deklarowaniu zobowiązania, stąd zakres jej stosowania ogranicza się do przychodów¹⁰.

Od 1.01.2026 r. na wszystkich podatników ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych został nałożony obowiązek prowadzenia ewidencji sprzedaży oraz wykazu środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych przy użyciu programów komputerowych (art. 15 ust. 12 i 13 u.z.p.d.f.) oraz przesyłania właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego tej ewidencji i wy-

⁹ Dz.U. z 2024 r. poz. 1848.

¹⁰ D.M. Malinowski, *Główne zmiany dotyczące ewidencji podatkowych na rok 2025*, PP 2025/3, s. 4.

kazu po zakończeniu roku podatkowego do dnia upływu terminu złożenia zeznania, o którym mowa w art. 21 ust. 2 pkt 2 u.z.p.d.f., za pomocą środków komunikacji elektronicznej, postaci elektronicznej odpowiadającej strukturze logicznej, o której mowa w art. 193a § 2 o.p., na zasadach dotyczących przesyłania ksiąg podatkowych lub ich części określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 193a § 3 o.p. W art. 15 ust. 14 u.z.p.d.f. przewidziana została delegacja dla Ministra właściwego do spraw Finansów do wydania rozporządzenia uszczegółowiającego zakres ww. ewidencji oraz wykazu, które podlegają przekazaniu do właściwego naczelnika urzędu skarbowego (MF z tej delegacji już skorzystał¹¹), a także do określenia grupy podmiotów zwolnionych z obowiązku prowadzenia ewidencji i wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych przy użyciu programów komputerowych lub przesyłania ewidencji lub tego wykazu na podstawie ust. 12 u.z.p.d.f. – uwzględniając konieczność zapewnienia prawidłowości rozliczeń podatników oraz kontroli obowiązków podatników przez organ podatkowy, identyfikowania obszarów, w których występują nadużycia w podatku, lub narażonych na te nadużycia oraz możliwości techniczno-organizacyjne prowadzenia przez podatników ewidencji i wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.

Pojawia się w związku z tym pytanie, w jakim stopniu wprowadzone regulacje mają istotny wpływ na decyzje podatników. W przypadku opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych uproszczenie polega na tym, że ustalając podstawę opodatkowania, nie uwzględnia się kosztów uzyskania przychodów. Opłacanie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych wiąże się jednak z mniejszymi – w porównaniu z zasadami ogólnymi – obowiązkami ewidencyjnymi nałożonymi na podatnika. Podatnicy tego podatku są bowiem zobowiązani prowadzić – odrębnie za każdy rok podatkowy – ewidencję przychodów, wykaz środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych dla składników o wartości jednostkowej przekraczającej 10 000 zł. Podatnik (zwłaszcza przedsiębiorca), podejmując decyzję o wyborze formy opodatkowania dochodu, powinien mieć świadomość określonych możliwości stosowania strategii, pozwalających na osiągnięcie optymalnej wysokości podatków. Specyficzne zasady opodatkowania przewidziane w ryczałcie od przychodów ewidencjonowanych oznaczają przecież – w porównaniu z zasadami ogólnymi – ograni-

¹¹ Rozporządzenie Ministra Finansów i Gospodarki z 6.09.2025 r. w sprawie prowadzenia ewidencji przychodów i wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (Dz.U. poz. 1294).

czony zakres możliwości kształtowania podstawy opodatkowania, zawężony do strony przychodowej. Dlatego też dla przedsiębiorców, którzy ponoszą znaczne koszty związane z działalnością gospodarczą, wybór takiego opodatkowania nie będzie trafną decyzją.

Dlaczego zatem przedsiębiorca miałby decydować się na ryczałt? Z dwóch powodów. Po pierwsze, stawki ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych są zasadniczo niższe od stawek podatku dochodowego. Po drugie zaś, taka forma rozliczeń znacznie upraszcza rozliczenia księgowy, gdyż eliminuje konieczność ewidencjonowania faktur zakupowych¹².

Przy jakich poziomach rentowności opłaca się korzystać z opodatkowania ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, jeżeli dotychczas podmiot korzystał z opodatkowania stawką 19% podatku dochodowego od osób fizycznych? Kiedy warto zmienić sposób opodatkowania na ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, przy którym nie uwzględnia się kosztów uzyskania przychodów? Zależy to od indywidualnej sytuacji podatnika, ale można ogólnie wskazać progi rentowności (dochodowości), przy której opłaca się przejść na ryczałt w związku ze zmianami stawek ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych¹³.

Wpływ na opodatkowanie ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych ma również uchwała NSA (7) z 24.05.2021 r., II FPS 1/21¹⁴, według której „przychody z najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze są zaliczane bez ograniczeń do źródła przychodów wymienionego w art. 10 ust. 1 pkt 6 u.p.d.o.f., chyba że stanowią składnik majątkowy mienia osoby fizycznej, który został przez nią wprowadzony do majątku związanego z wykonywaniem działalności gospodarczej”. Istotne jest zatem, aby nieruchomości te nie stanowiły „składnika majątkowego mienia osoby fizycznej, który został przez nią wprowadzony do majątku związanego z wykonywaniem działalności gospodarczej”. Oznacza to, że zarówno osoby fizyczne, które nie wprowadziły wynajmowanych składników do majątku firmy, jak i przedsiębiorcy wynajmujący majątek firmowy mogą opodatkowywać przychody z najmu ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych.

Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne od momentu wejścia w życie spr-

¹² Na temat zalet i wad opodatkowania ryczałtem ewidencjonowanym zob. również S. Kurzawa [w:] *Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych*, red. R. Kubacki, Warszawa 2025, s. 1–3.

¹³ Zob. S. Bogucki [w:] S. Bogucki, A. Cudak, A. Wrzesińska-Nowacka, *Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Komentarz*, Warszawa 2023, s. 34.

¹⁴ ONSAiWSA 2021/4, poz. 52.

wia liczne trudności w interpretacji i stosowaniu poszczególnych jej przepisów. Ma to związek przede wszystkim z ustaleniem wykładni przepisów ustawy, jej zakresu podmiotowego i przedmiotowego oraz obliczeniem wysokości ryczałtu i zapłatą, które wymagają dokonywania różnych złożonych rodzajów wykładni, w tym – oprócz wykładni językowej – potrzebę korzystania z wykładni systemowej poprzez odwołanie się do przepisów innych ustaw podatkowych, a także regulacji spoza zakresu prawa podatkowego. Przepisy komentowanej ustawy nie zawierają bowiem definicji wielu użytych w niej pojęć. Przyjęcie zasady pierwszeństwa wykładni językowej nie oznacza zatem braku obowiązku przeprowadzenia wykładni kompleksowej¹⁵. Zmiana podejścia do wykładni prawa podatkowego, polegająca na dążeniu do przeprowadzenia kompleksowej jego wykładni, sygnalizuje dokonujące się zmiany w ogólnej koncepcji interpretowania norm prawa podatkowego¹⁶. W ramach tej koncepcji formułuje się na gruncie prawa podatkowego tezę o modelu kompleksowej wykładni tej dziedziny prawa, który pozwala uwzględnić wszystkie czynniki mające wpływ na stosowanie prawa w kontekście multicentryczności – jako alternatywy dla dominującego od lat poglądu, który przyznaje prymat wykładni językowej nad innymi jej rodzajami¹⁷. Zalecenie przeprowadzenia wykładni kompleksowej w każdym przypadku stosowania prawa sprzyja tworzeniu refleksyjności w procesach interpretacji prawa podatkowego¹⁸.

Istotny wkład w rozstrzyganie wspomnianych problemów interpretacyjnych wnosi – oprócz doktryny prawa podatkowego – praktyka stosowania prawa. Znaczącym źródłem wiedzy w tym zakresie jest zwłaszcza orzecznictwo sądów administracyjnych.

Komentarz jest opracowaniem zbiorowym trzech autorów, którzy są sędziami i orzekają w Izbie Finansowej Naczelnego Sądu Administracyjnego, a przy tym są autorami publikacji z różnych dziedzin prawa (monografie, komentarzy, artykułów, głos), w tym przede wszystkim z zakresu prawa podatkowego i procedur podatkowych, jak również zajmują się działalnością popularyzatorską i naukową. Każdy z autorów w odniesieniu do komento-

¹⁵ B. Brzeziński, M. Zirk-Sadowski, *Specyfika wykładni prawa podatkowego* [w:] *Zagadnienia ogólne prawa podatkowego*, red. W. Nykiel, M. Wilk, Łódź 2014, s. 69.

¹⁶ S. Bogucki, *Recepcja koncepcji kompleksowej wykładni prawa przez sądy administracyjne w sprawach podatkowych* [w:] *Sądownictwo administracyjne w umacnianiu państwa prawa. Księga z okazji 100-lecia sądownictwa administracyjnego w województwie śląskim*, red. A. Matan, A. Nita, Warszawa 2022, s. 76–87.

¹⁷ B. Brzeziński, M. Zirk-Sadowski, *Specyfika...*, s. 70.

¹⁸ M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2010, s. 254 i n.

wanych przez siebie przepisów prezentuje własne poglądy. Autorzy przedstawiają w objaśnieniach do poszczególnych przepisów stanowisko judykatury i doktryny, uwzględniając dotychczasowe publikacje (wcześniejsze komentarze do ustawy z 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, *System Prawa Finansowego*, *System Prawa Administracyjnego*, a także monografie, artykuły i glosy) oraz orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, a zwłaszcza Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych oraz organów podatkowych.

Wydawnictwo i autorzy wyrażają przekonanie, że niniejszy komentarz do ustawy z 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, w zakresie obejmującym regulacje dotyczące ryczału od przychodów ewidencjonowanych, będzie stanowił istotny głos w dyskusji toczącej się wokół instytucji omawianego podatku, którą od lat prowadzą w ramach swojej działalności zawodowej sędziowie, adwokaci, radcowie prawni, doradcy podatkowi, pracownicy organów podatkowych i skarbowych, ale również pracownicy nauki, studenci wydziałów prawa oraz wszyscy zainteresowani tym działem prawa.

Komentarz uwzględnia stan prawny na dzień 1.01.2026 r.

**Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r.
o zryczałtowanym podatku
dochodowym od niektórych
przychodów osiągniętych
przez osoby fizyczne**

(tekst jedn. Dz.U. z 2025 r. poz. 843)

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Aleksandra Wrzeńska-Nowacka

Art. 1. [Przedmiot ustawy]

Ustawa reguluje opodatkowanie zryczałtowanym podatkiem dochodowym niektórych przychodów (dochodów) osiągniętych przez osoby fizyczne:

- 1) prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą;
- 2) osiągające przychody, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 163, 340, 368, 620 i 680), zwanej dalej „ustawą o podatku dochodowym”;
- 3) będące osobami duchownymi;
- 4) osiągające przychody ze sprzedaży, o której mowa w art. 20 ust. 1c ustawy o podatku dochodowym.

— Spis treści —

1. Uwagi ogólne	35
2. Podmioty zryczałtowanego podatku dochodowego	37
3. Zasady opodatkowania dochodów osób fizycznych	38
4. Przedmiot opodatkowania	40

1. Uwagi ogólne

1. Ustawa z 20.11.1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne obowiązuje od 1.01.1999 r., jedynie część artykułów, zawierających upoważnienie do wydania rozporządzeń wykonawczych (art. 16, 35 ust. 4 i art. 56 pkt 4 lit. e) i przepis uchylający art. 52 ust. 2, dotyczący podwyższenia przychodów z działalności gospodarczej podlegającej opodatkowaniu zryczałtowa-

nym podatkiem dochodowym, weszła w życie z dniem ogłoszenia, czyli 27.11.1998 r. Przed tą datą, w okresie obowiązywania ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych opodatkowanie niektórych przychodów osób fizycznych zryczałtowanym podatkiem dochodowym, zgodnie z upoważnieniem zawartym w art. 9 pkt 1 ustawy z 19.12.1980 r. o zobowiązaniach podatkowych¹, uregulowane było w rozporządzeniach Ministra Finansów:

- 1) z 10.08.1992 r. w sprawie zryczałtowania podatku dochodowego od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne² – w okresie od 1.01.1992 r. do 31.12.1995 r.;
- 2) z 23.12.1994 r. w sprawie zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów osób fizycznych³ – w okresie od 1.01.1995 r. do 31.12.1995 r.;
- 3) z 14.12.1995 r. w sprawie zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów ewidencjonowanych oraz od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne⁴ – w okresie od 1.01.1996 r. do 31.12.1998 r.;
- 4) z 20.12.1991 r. w sprawie karty podatkowej⁵ – w okresie od 1.01.1992 r. do 31.12.1994 r.;
- 5) z 23.12.1994 r. w sprawie karty podatkowej⁶ – w okresie od 1.01.1995 r. do 31.12.1996 r.;
- 6) z 17.12.1996 r. w sprawie karty podatkowej⁷ – w okresie od 1.01.1997 r. do 31.12.1998 r.;
- 7) z 20.12.1991 r. w sprawie opodatkowania przychodów osób duchownych⁸ – w okresie od 1.01.1992 r. do 31.12.1998 r.

2. Stan prawny obowiązujący przed 1.01.1999 r., w którym elementy konstrukcyjne opodatkowania uregulowane były w aktach prawnych rangi niższej niż ustawa, nie odpowiadał wymogom wskazanym w art. 217 Konstytucji RP, przepisy podstawowe określały bowiem podmiot, przedmiot i stawki opodatkowania. Przypomnieć należy, że art. 25 pkt 1 o.p., zawierający upoważnienie dla Ministra Finansów do zryczałtowania podatków oraz określenia szczegółowych zasad oraz warunków ich zryczałtowania, został uznany

¹ Dz.U. z 1993 r. Nr 108, poz. 486 ze zm.

² Dz.U. Nr 63, poz. 318 ze zm.

³ Dz.U. Nr 140, poz. 786 ze zm.

⁴ Dz.U. Nr 148, poz. 719 ze zm.

⁵ Dz.U. Nr 124, poz. 551 ze zm.

⁶ Dz.U. Nr 140, poz. 787 ze zm.

⁷ Dz.U. Nr 151, poz. 717 ze zm.

⁸ Dz.U. Nr 124, poz. 552 ze zm.

przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z art. 217 Konstytucji RP właśnie z uwagi na to, że ryczałt jest formą opodatkowania kierowaną do określonych podatników i wyłączną formą regulacji prawnej w takim wypadku powinna być ustawa⁹.

2. Podmioty zryczałtowanego podatku dochodowego

1. Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne reguluje co do zasady opodatkowanie osób fizycznych. Od 25.11.2018 r. do zakresu regulacji dodano również zasady opodatkowania zryczałtowanym podatkiem dochodowym przedsiębiorstwa w spadku, czyli jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej (szerzej o pojęciu przedsiębiorstwa w spadku zob. komentarz do art. 1a)¹⁰. W piśmiennictwie postuluje się, żeby uporządkować system podatkowy i wprowadzić dwie ustawy o podatku dochodowym – jedną dotyczącą osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej i drugą dotyczącą osób fizycznych i prawnych prowadzących tę działalność. Komentarzowana ustawa niewątpliwie nie realizuje tego postulatu. Dotyczy ona bowiem zarówno przychodów osób fizycznych z pozarolniczej działalności gospodarczej, jak i przychodów z taką działalnością niezwiązanych¹¹.
2. Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne nie definiuje pojęcia osoby fizycznej. Odwołać się zatem należy przy ustalaniu znaczenia tego pojęcia do przepisów prawa cywilnego. Zgodnie z art. 8 § 1 k.c. osobą fizyczną jest każdy człowiek od chwili urodzenia aż do śmierci. Dowodem urodzenia jest sporządzony przez kierownika urzędu stanu cywilnego akt urodzenia, z którego treści wynikać też będzie, czy dziecko urodziło się żywe (art. 52 ust. 1 i 2 ustawy z 28.11.2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego¹²). Zgon powinien być stwierdzony przez lekarza, leczącego chorego w ostatniej chorobie albo kierownika zespołu ratownictwa medycznego, jeżeli zgon nastąpił w trakcie akcji medycznej, o której mowa w art. 40 ust. 1 ustawy z 8.09.2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym¹³. Wystawiona przez lekarza karta zgonu oraz protokół zgłoszenia

⁹ Wyrok TK z 9.11.1999 r., K 28/98, OTK 1999/7, poz. 156.

¹⁰ Zmiana została wprowadzona art. 81 u.z.s.

¹¹ J. Glumińska-Pawlic, *Czy w racjonalnym systemie podatkowym opodatkowanie dochodów wymaga mnożenia ustaw?*, DoP 2025/1, s. 7–11.

¹² Dz.U. z 2025 r. poz. 594 ze zm.

¹³ Dz.U. z 2025 r. poz. 91 ze zm.

zgonu, podpisany przez kierownika urzędu stanu cywilnego oraz osobę zgłaszającą zgon stanowi podstawę do wystawienia aktu zgonu (art. 92 ust. 2 ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego), który jest potwierdzeniem biologicznego faktu śmierci. Sporządza go właściwy kierownik urzędu stanu cywilnego (art. 9 ust. 1 i art. 13 ust. 2 ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego). Fakt zgonu może też wynikać z postanowienia o stwierdzeniu zgonu, gdy śmierć danej osoby jest niewątpliwa (art. 535–538 k.p.c.), a także z uznania danej osoby za zmarłą, stosownie do art. 31 § 1 k.c. Skutek równoznaczny ze śmiercią biologiczną następuje w chwili wskazanej w postanowieniu o uznaniu za zmarłego za chwilę śmierci.

3. Zasady opodatkowania dochodów osób fizycznych

1. Ogólne zasady opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych określone zostały w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych. Podatek, którego podstawa określana jest stosownie do art. 26 według skali określonej w art. 27 tej ustawy, jest podatkiem dochodowym na ogólnych zasadach (art. 4 ust. 1 pkt 8 u.z.p.d.f.). Zgodnie z art. 9 ust. 1 u.p.d.o.f. opodatkowaniu podatkiem dochodowym podlegają wszelkiego rodzaju dochody, z wyjątkiem dochodów wymienionych w art. 21, 52, 52a i 52c u.p.d.o.f. oraz dochodów, od których na podstawie Ordynacji podatkowej zaniechano poboru podatku. Jeżeli podatnik uzyskuje dochody z więcej niż jednego źródła, przedmiotem opodatkowania w danym roku podatkowym jest, z zastrzeżeniem art. 25e, 29–30cb, 30da–30dh, 30e–30g, 30j–30p oraz 44 ust. 7e i 7f u.p.d.o.f., suma dochodów z wszystkich źródeł przychodów (art. 9 ust. 1a u.p.d.o.f.). Dochodem ze źródła przychodów, jeżeli przepisy art. 23o, 23u, 24–24b, 24c, 24e, 30ca, 30da oraz 30f u.p.d.o.f. nie stanowią inaczej, jest nadwyżka sumy przychodów z tego źródła nad kosztami ich uzyskania osiągnięta w roku podatkowym. Jeżeli koszty uzyskania przekraczają sumę przychodów, różnica jest stratą ze źródła przychodów (art. 9 ust. 2 u.p.d.o.f.). Podatek dochodowy od osób fizycznych jest zatem co do zasady podatkiem globalnym¹⁴. Zasada ta doznaje wielu wyjątków wskazanych w art. 9 ust. 1a u.p.d.o.f.

¹⁴ Podatek globalny to podatek pobierany od sumy poszczególnych dochodów (w zależności od źródła) według skali progresywnej, przy czym opodatkowywany jest czysty dochód, po potrąceniu kosztów jego uzyskania i kwoty wolnej od podatku (zob. R. Zieliński, *Uproszczone formy opodatkowania dochodów osób fizycznych z działalności gospodarczej*, Warszawa 2012, s. 31; J. Małecki [w:] A. Gomułowicz, J. Małecki, *Podatki i prawo podatkowe*, Warszawa 2002, s. 473).

2. Takim wyjątkiem są również dochody opodatkowane na zasadach określonych w ustawie o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, których to dochodów nie łączy się z pozostałymi dochodami (przychodami) podatnika opodatkowanymi na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 3 u.z.p.d.f.). Jak podkreśla się w piśmiennictwie¹⁵, ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne określa uproszczone formy opodatkowania i stanowi *lex specialis* w stosunku do ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Zgodnie z art. 10 § 1 o.p. skorzystanie z uproszczonej formy opodatkowania stanowi uprawnienie, a nie obowiązek podatnika, chyba że przepisy nie przewidują możliwości wyboru formy opodatkowania przez podatnika (art. 10 § 2 o.p.). Od 1.01.2022 r. w odniesieniu do przychodów ze źródła, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 6 u.p.d.o.f. (art. 2 ust. 1a u.z.p.d.f. oraz art. 9a ust. 6 u.p.d.o.f.), wyłączono jednak możliwość ich opodatkowania na zasadach ogólnych. Te przychody opodatkowane są wyłącznie ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych. Zmiana wprowadzona ustawą z 29.10.2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw¹⁶ obowiązuje w odniesieniu do przychodów osiągniętych od 1.01.2022 r. Wyjątkowo, na mocy przepisu przejściowego – art. 71 ust. 1 tej ustawy, podatnicy osiągający przychody ze źródła, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 6 u.p.d.o.f., mogą w 2022 r. stosować zasady obowiązujące do 31.12.2021 r., z zastrzeżeniem wynikającym z ust. 2 art. 71 ww. ustawy nowelizującej, dotyczącego kosztów uzyskania przychodów w postaci odpisów amortyzacyjnych. Pozbawienie podatników osiągających przychody z najmu, dzierżawy i umów o podobnym charakterze niestanowiących przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej możliwości opodatkowania dochodu z tego źródła na zasadach ogólnych negatywnie ocenił M. Jaśniewicz¹⁷, zwracając uwagę, że zmiany stanowią m.in. odwrót od zasady powszechnego podatku dochodowego. Pomijają też fakt, że przychody z tego źródła są generowane ze składników majątku użytkowanych w dłuższych okresach, mogą one zatem być przedmiotem planowania podatkowego.

¹⁵ J. Małecki [w:] A. Gomułowicz, J. Małecki, *Podatki...*, 2002, s. 504; *Podatek dochodowy od osób fizycznych. Komentarz*, red. J. Marciniuk, Warszawa 2014, s. 88; R. Zieliński, *Uproszczone...*, s. 47.

¹⁶ Dz.U. poz. 2105 ze zm.

¹⁷ M. Jaśniewicz, *Nowy...*, s. 39–62.

3. Podatnicy osiągający przychody z działalności gospodarczej oraz przychody z innych źródeł, o których mowa w art. 20 ust. 1c u.p.d.o.f., opodatkowani są zgodnie z podatkiem dochodowym na zasadach ogólnych, chyba że złożą wniosek do właściwego organu podatkowego o zryczałtowaną formę opodatkowania (art. 9a ust. 1 oraz art. 21 ust. 15a u.p.d.o.f., a także art. 9 ust. 1, 1a i 5 u.z.p.d.f.)¹⁸ lub – w przypadku podatników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą – wniosek o opodatkowanie na zasadach określonych w art. 30c u.p.d.o.f. (art. 9a ust. 2 u.p.d.o.f.). Zgodnie z art. 9 ust. 1a, 1b i 5 u.z.p.d.f. wybór zryczałtowanej formy opodatkowania dotyczy także lat następnych, chyba że podatnik w ustawowo określonych terminach zawiadomi właściwego naczelnika urzędu skarbowego o rezygnacji z tej formy opodatkowania lub o wyborze opodatkowania na zasadach z art. 30c u.p.d.o.f. (ostatnia możliwość dotyczy podatników osiągających przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej). Jeżeli podatnik prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą w roku podatkowym, w którym zmarł, był opodatkowany na zasadach ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, także przedsiębiorstwo w spadku opłacać będzie ryczałt od przychodów ewidencjonowanych (art. 6 ust. 4a u.z.p.d.f.).
4. Osoby duchowne również mają wybór między opodatkowaniem ich przychodów (dochodów) na zasadach ogólnych i ryczałtem. Zgodnie z art. 42 ust. 1 u.z.p.d.f. są one opodatkowane zryczałtowanym podatkiem od przychodów osób duchownych, mogą jednakże zrzec się ryczałtu poprzez złożenie oświadczenia właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego i opłacać podatek na zasadach ogólnych (art. 2 ust. 2 i art. 51 ust. 1–3 u.z.p.d.f.).

4. Przedmiot opodatkowania

1. Opodatkowaniu zryczałtowanym podatkiem dochodowym od osób fizycznych podlegają niektóre przychody z czterech źródeł, wymienionych w art. 10 ust. 1 u.p.d.o.f.:
 - przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej (art. 10 ust. 1 pkt 3 u.p.d.o.f.);
 - przychody z najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy i innych umów o podobnym charakterze, w tym również dzierżawa, poddzierżawa działów specjalnych produkcji rolnej oraz gospodarstwa rolnego lub jego składników na cele nierolnicze albo na prowadzenie działów spe-

¹⁸ Przed 1.01.2003 r. podatnicy prowadzący działalność gospodarczą mogli dokonać wyboru sposobu opodatkowania wyłącznie poprzez zrzeczenie się ryczałtu.

- cialnych produkcji rolnej, z wyjątkiem składników majątku związanych z działalnością gospodarczą (art. 10 ust. 1 pkt 6 u.p.d.o.f.);
- przychody z działalności wykonywanej osobiście (art. 10 ust. 1 pkt 2 u.p.d.o.f.);
 - przychody z innych źródeł (art. 10 ust. 1 pkt 9 u.p.d.o.f.).
2. Opodatkowaniu w formie uproszczonej podlegają tylko niektóre z należących do tych źródeł przychodów, co wyraźnie wynika z art. 1 u.z.p.d.f. Naczelny Sąd Administracyjny podkreślił, że opodatkowanie w formie ryczałtu ma charakter wyjątkowy i musi mieć wyraźne podstawy w treści ustawy¹⁹. Określenie przychodów, jakie mogą podlegać opodatkowaniu w formie uproszczonej, wymaga odwołania się do dalszych przepisów ustawy, odnoszących się do konkretnej formy opodatkowania i określających warunki, od których uzależnione jest ich stosowanie. Zostaną one omówione szczegółowo w dalszej części komentarza.

Stanisław Bogucki

Art. 1a. [Opodatkowanie przychodów przedsiębiorstwa w spadku]

1. Ustawa reguluje również opodatkowanie zryczałtowanym podatkiem dochodowym przychodów przedsiębiorstwa w spadku.

2. Przedsiębiorstwo w spadku, stanowiące jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, jest podatnikiem z tytułu przychodów osiąganych w okresie od otwarcia spadku do dnia wygaśnięcia:

- 1) zarządu sukcesyjnego albo
- 2) uprawnienia do powołania zarządcy sukcesyjnego, jeżeli zarząd sukcesyjny nie został ustanowiony i dokonano zgłoszenia, o którym mowa w art. 12 ust. 1c ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz. U. z 2025 r. poz. 237).

3. W przypadku śmierci osoby fizycznej będącej współnikiem spółki cywilnej osób fizycznych, jeżeli ustanowiono zarząd sukcesyjny, podatnikiem z tytułu udziału w tej spółce w okresie od otwarcia spadku do dnia wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego jest przedsiębiorstwo w spadku, które na potrzeby ustawy traktowane jest jak współnik spółki cywilnej osób fizycznych.

4. Przedsiębiorstwo w spadku sporządza wykaz składników majątku przedsiębiorstwa w spadku na dzień otwarcia spadku. Wykaz zawiera co najmniej następujące dane: liczbę porządkową, określenie (nazwę) składnika majątku, datę nabycia przez zmarłego przedsiębiorcę składnika majątku, kwotę wydatków poniesionych przez zmarłego przedsiębiorcę na nabycie tego składnika majątku oraz kwotę wydatków poniesionych na jego nabycie zaliczoną do kosztów uzyskania przychodów, jak również wartość początkową, metodę amortyzacji i sumę odpisów amortyzacyjnych.

5. Urzędem skarbowym właściwym w sprawach opodatkowania zryczałtowanym podatkiem dochodowym przedsiębiorstwa w spadku jest urząd skarbowy, przy po-

¹⁹ Wyrok NSA z 24.11.2006 r., II FSK 1386/05, LEX nr 262791.

mocy którego naczelnik urzędu skarbowego właściwy w sprawach opodatkowania zryczałtowanym podatkiem dochodowym zmarłego przedsiębiorcy wykonuje swoje zadania, z zastrzeżeniem art. 29 ust. 5.

— Spis treści —

1. Przedsiębiorstwo w spadku jako podatnik ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych 42
2. Obowiązek sporządzenia na dzień otwarcia spadku wykazu składników majątku przedsiębiorstwa w spadku 45
3. Właściwość naczelnika urzędu skarbowego w sprawach opodatkowania ryczałtem ewidencjonowanym przedsiębiorstwa w spadku 45

1. Przedsiębiorstwo w spadku jako podatnik ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych

1. Przedsiębiorstwo w spadku jako podatnik ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych (a także podatku dochodowego od osób fizycznych) weszło do polskiego systemu podatkowego w ramach wprowadzenia z dniem 25.11.2018 r. instytucji zarządu sukcesyjnego ustawą z 5.07.2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (zob. także komentarz do art. 4 ust. 1 pkt 14). Ta właśnie ustawa reguluje m.in. zasady tymczasowego zarządzania przedsiębiorstwem po śmierci przedsiębiorcy, który we własnym imieniu wykonywał działalność gospodarczą na podstawie wpisu do CEIDG, oraz kontynuowania działalności gospodarczej wykonywanej z wykorzystaniem tego przedsiębiorstwa (zob. także komentarz do art. 4 ust. 1 pkt 15). Wprowadzenie przedsiębiorstwa w spadku jako następcy zmarłego przedsiębiorcy, a jednocześnie nadanie mu statusu podatnika ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych ułatwia rozliczenia po śmierci przedsiębiorcy²⁰. Wskazuje się, że ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne nie statuuje wymogów, żeby zmarły przedsiębiorca rozliczał się według tych samych zasad. W związku z tym możliwe jest skorzystanie przez przedsiębiorstwo w spadku, jako jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, z opodatkowania ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, mimo że zmarły przedsiębiorca rozliczał się według zasad ogólnych na podstawie ustawy o podatku

²⁰ K. Wojarska-Aleksiejuk, P. Aleksiejuk, *Ustawa o zarządzie sukcesyjnym w kontekście sukcesji firm rodzinnych w Polsce*, NPN 2019/1, s. 43–45.

dochodowym od osób fizycznych według skali podatkowej (art. 27 u.p.d.o.f.) albo stawką 19%, czyli tzw. podatkiem liniowym (art. 30b u.p.d.o.f.)²¹.

Prawodawca, charakteryzując pojęcie przedsiębiorstwa w spadku, nawiązuje do rozumienia terminu „przedsiębiorstwo” w znaczeniu przyjętym w przepisach Kodeksu cywilnego, koncentrując się przede wszystkim na jego znaczeniu przedmiotowym. Ujmuje go jako masę majątkową obejmującą składniki niematerialne i materialne służące do wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę, stanowiące mienie przedsiębiorcy w chwili jego śmierci (art. 2 ust. 1–3 u.z.s.)²². Przedsiębiorstwo w spadku obejmuje również składniki niematerialne i materialne, przeznaczone do wykonywania działalności gospodarczej, nabyte (przez zarządcę sukcesyjnego albo na podstawie czynności, o których mowa w art. 13 u.z.s.) w okresie od chwili śmierci przedsiębiorcy do dnia wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego albo wygaśnięcia uprawnienia do powołania zarządcy sukcesyjnego²³. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu ustawy o zarządzie sukcesyjnym, chodzi o zorganizowane w odpowiednim stopniu składniki majątkowe przeznaczone do wykonywania działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę. W tym zakresie mieści się więc przedsiębiorstwo w znaczeniu przedmiotowym (art. 55¹ k.c.).

2. Powstanie przedsiębiorstwa w spadku wyznaczone jest momentem śmierci podatnika (otwarcie spadku – art. 924 k.c.). Od tego momentu przedsiębiorstwo w spadku może uzyskać status podatnika opodatkowanego ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych. Przedsiębiorstwo w spadku jest to jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, przy czym można tutaj mówić o swego rodzaju „tymczasowym” podatniku²⁴. Wspomniana „tymczasowość” tego podatnika jest emanacją przejściowego charakteru instytucji zarządu sukcesyjnego. Sprawowanie zarządu sukcesyjnego

²¹ Ł. Kumkowski, D. Osada, P. Roszkowski, *Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Komentarz praktyczny*, Warszawa 2025, s. 14.

²² Zob. bliżej M. Jaśniewicz, *Składniki przedsiębiorstwa w spadku* [w:] S. Babiarz, M. Jaśniewicz, *Zarząd sukcesyjny przedsiębiorstwem osoby fizycznej. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 34, art. 2.

²³ R. Wrzeciełek, *Zarządca sukcesyjny przedsiębiorstwa w spadku. Status i charakter prawny*, LEX 2020.

²⁴ Bardzo zbliżone unormowanie zostało w tym samym czasie wprowadzone w art. 1a i 7a u.p.d.o.f. – zob. R. Kowalski, *PIT. Komentarz do wybranych przepisów*, LEX 2020, art. 1a, 7a. Kompletnie wyliczenie przepisów, w których rozumieniu przedsiębiorstwo w spadku jest podatnikiem, ma w art. 49 u.z.s. charakter wyczerpujący, co oznacza, że w innych podatkach przedsiębiorstwo to nie ma statusu podatnika.

polega na tymczasowym, przejściowym zarządzaniu przedsiębiorstwem po śmierci przedsiębiorcy.

3. Przedsiębiorstwo w spadku traci swój byt wraz z wygaśnięciem zarządu sukcesyjnego, przy czym przypadki wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego są wymienione w art. 59 ust. 1 u.z.s. (zob. także komentarz do art. 4 ust. 1 pkt 16)²⁵. Taki sam skutek wywiera upływ terminu do powołania zarządcy sukcesyjnego albo uprawnienia do powołania zarządcy sukcesyjnego, jeżeli zarząd sukcesyjny nie został ustanowiony i dokonano zgłoszenia, o którym mowa w art. 12 ust. 1c u.z.e.i.p., w myśl którego, w przypadku gdy zarząd sukcesyjny nie został ustanowiony, przedsiębiorstwo w spadku może do dnia wygaśnięcia uprawnienia do powołania zarządcy sukcesyjnego podawać numer identyfikacji podatkowej (NIP) przedsiębiorcy, jeżeli osoba, o której mowa w art. 14 u.z.s., kontynuuje prowadzenie przedsiębiorstwa pod firmą przedsiębiorcy i w terminie wskazanym w art. 12 ust. 10 u.z.s. dokona zgłoszenia do naczelnika urzędu skarbowego o kontynuowaniu prowadzenia tego przedsiębiorstwa. Podkreślając wymóg zawiadomienia naczelnika urzędu skarbowego o zamiarze posługiwania się firmą zmarłego przedsiębiorcy, zwraca się uwagę na użytą w art. 12 ust. 1c u.z.e.i.p. koniunkcję („jeżeli zarząd sukcesyjny nie został ustanowiony i dokonano zgłoszenia, o którym mowa w art. 12 ust. 1c u.z.e.i.p.”). Zwrot ten należy rozumieć w ten sposób, że do opodatkowania ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych przedsiębiorstwa w spadku w okresie od wygaśnięcia uprawnienia do powołania zarządu sukcesyjnego niezbędne jest złożenie do naczelnika urzędu skarbowego zgłoszenia o zamiarze kontynuowania prowadzenia przedsiębiorstwa pod firmą zmarłego przedsiębiorcy²⁶.
4. W przypadku śmierci osoby fizycznej będącej współnikiem spółki cywilnej osób fizycznych, jeżeli ustanowiono zarząd sukcesyjny, podatnikiem z tytułu udziału w tej spółce w okresie od otwarcia spadku do dnia wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego jest przedsiębiorstwo w spadku, które na potrzeby ustawy traktowane jest jak współnik spółki cywilnej osób fizycznych.

²⁵ Założenia i cel, a także społeczna doniosłość regulacji dotyczącej zarządcy sukcesyjnego – zob. J. Bieluk, *Ustawa o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej. Komentarz*, Warszawa 2019, *passim*; K. Wojarska-Aleksiejuk, P. Aleksiejuk, *Ustawa...*, s. 43 i n.

²⁶ Ł. Kumkowski, D. Osada, P. Roszkowski, *Ustawa...*, s. 17.

2. Obowiązek sporządzenia na dzień otwarcia spadku wykazu składników majątku przedsiębiorstwa w spadku

Przedsiębiorstwo w spadku sporządza wykaz składników majątku przedsiębiorstwa w spadku na dzień otwarcia spadku (art. 1a ust. 4 u.z.p.d.f.). Wykaz zawiera co najmniej następujące dane:

- liczbę porządkową;
- określenie (nazwę) składnika majątku;
- datę nabycia przez zmarłego przedsiębiorcę składnika majątku;
- kwotę wydatków poniesionych przez zmarłego przedsiębiorcę na jego nabycie zaliczoną do kosztów uzyskania przychodów;
- wartość początkową, metodę amortyzacji i sumę odpisów amortyzacyjnych.

Podobnie przepisy ustawy o zarządzie sukcesyjnym przewidują, że niezwłocznie po ustanowieniu zarządu sukcesyjnego zarządca sukcesyjny sporządza i składa przed notariuszem wykaz inwentarza przedsiębiorstwa w spadku, obejmujący składniki przedsiębiorstwa w spadku, z podaniem ich wartości według stanu i cen z chwili śmierci przedsiębiorcy, a także długi spadkowe związane z działalnością gospodarczą zmarłego przedsiębiorcy i ich wysokość według stanu z chwili śmierci przedsiębiorcy. W pozostałym zakresie do wykazu inwentarza przedsiębiorstwa w spadku stosuje się odpowiednio przepisy o wykazie inwentarza spadku²⁷.

3. Właściwość naczelnika urzędu skarbowego w sprawach opodatkowania ryczałtem ewidencjonowanym przedsiębiorstwa w spadku

Naczelnikiem urzędu skarbowego właściwym w sprawach opodatkowania ryczałtowanym podatkiem dochodowym przedsiębiorstwa w spadku jest urząd skarbowy, przy pomocy którego naczelnik urzędu skarbowego właściwy w sprawach opodatkowania ryczałtowanym podatkiem dochodowym zmarłego przedsiębiorcy wykonuje swoje zadania (art. 1a ust. 5 u.z.p.d.f.). Ogólną zasadę w zakresie właściwości miejscowej organów podatkowych formułuje art. 17 § 1 o.p. Tak więc organ podatkowy, który pozostawał właściwym ze względu na miejsce zamieszkania zmarłego przedsiębiorcy, pozostanie właściwy dla celów opodatkowania ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych.

²⁷ Art. 28 u.z.s.

Aleksandra Wrześcińska-Nowacka

Art. 2. [Formy zryczałtowanego podatku dochodowego]

1. Osoby fizyczne oraz przedsiębiorstwa w spadku osiągające przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej mogą opłacać zryczałtowany podatek dochodowy w formie:

- 1) ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych;
- 2) karty podatkowej.

1a. Osoby fizyczne osiągające przychody, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 6 ustawy o podatku dochodowym, opłacają ryczałt od przychodów ewidencjonowanych.

1b. Osoby fizyczne osiągające przychody ze sprzedaży, o której mowa w art. 20 ust. 1c ustawy o podatku dochodowym, mogą opłacać ryczałt od przychodów ewidencjonowanych.

2. Osoby duchowne, prawnie uznanych wyznań, opłacają zryczałtowany podatek dochodowy od przychodów osób duchownych.

3. Wpływy z podatku dochodowego opłacanego w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych oraz zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów osób duchownych stanowią dochód budżetu państwa.

4. Wpływy z karty podatkowej stanowią dochody gmin.

— Spis treści —

1. Uwagi ogólne	46
2. Formy opodatkowania	47
2.1. Pojęcie ryczałtu podatkowego	47
2.2. Formy opodatkowania uregulowane w ustawie	48
2.2.1. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych	49
2.2.2. Karta podatkowa (wzmianka)	51
2.2.3. Zryczałtowany podatek dochodowy od przychodów osób duchownych (wzmianka)	52
3. Podział wpływów podatkowych między budżet państwa i jednostki samorządu terytorialnego	53

1. Uwagi ogólne

Przepis reguluje dwie niezwiązane ze sobą kwestie: formy zryczałtowanego opodatkowania przychodów objętych ustawą oraz podział wpływów ze zryczałtowanego podatku dochodowego między budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

2. Formy opodatkowania

2.1. Pojęcie ryczałtu podatkowego

1. Uproszczone formy opodatkowania są określane przez prawodawcę jako podatek zryczałtowany, także w piśmiennictwie używa się określenia „ryczałt” na tego typu formy opodatkowania²⁸. Przepisy podatkowe nie definiują pojęcia ryczałtu.
2. Zarówno art. 9 pkt 1 ustawy z 19.12.1980 r. o zobowiązaniach podatkowych²⁹, jak i uchylony art. 25 pkt 1 o.p., upoważniając Ministra Finansów do zryczałtowania podatków, nie określały cech ryczałtu. Użyte w nich sformułowanie „zryczałtować podatek” pozwalało jedynie na wyróżnienie jednej z cech ryczałtu podatkowego, jaką jest niesamoistość tej instytucji.
3. Ryczałt podatkowy wymaga istnienia powszechnie obowiązujących przepisów materialnoprawnych normujących zakres i formy określonych podatków, które mogą być uproszczone poprzez zastosowanie ryczałtu³⁰. W doktrynie wyróżnia się ponadto inne cechy ryczałtu, jak rezygnację z ustalania zindywidualizowanej podstawy opodatkowania, zwolnienie podatnika od obowiązku dokumentowania przejawów prowadzonej działalności gospodarczej za pomocą ksiąg i składania deklaracji podatkowych, zastosowanie tylko do pewnej kategorii podatników, wyjątek od powszechnie obowiązujących zasad wymiarowych, uprzednie spełnienie przez podatnika wskazanych w ustawie warunków³¹. Na podobne cechy ryczałtu wskazuje też R. Mastalski³².
4. W piśmiennictwie wskazuje się także na istnienie ryczałtu jako konstrukcji prawa materialnego oraz jako instytucji postępowania podatkowego³³. Ryczałt w prawie materialnym ma zwykle charakter obligatoryjny³⁴.

²⁸ *Podatek dochodowy...*, red. J. Marciniuk, s. 89; J. Małecki [w:] A. Gomułowicz, J. Małecki, *Podatki...*, 2002, s. 504.

²⁹ Dz.U. z 1993 r. Nr 108, poz. 486 ze zm.

³⁰ R. Zieliński, *Uproszczone...*, s. 90; S. Babiarz, *Rys historyczny* [w:] S. Babiarz, S. Bogucki, A. Dumas, R. Pęk, S. Presnarowicz, J. Pustuł, *Ryczałty w prawie podatkowym*, Warszawa 2012, s. 21.

³¹ R. Zieliński, *Uproszczone...*, s. 90–91.

³² R. Mastalski, *Prawo podatkowe*, Warszawa 2011, s. 475–476.

³³ Tak m.in. R. Mastalski, *Prawo...*, s. 475; R. Zieliński, *Uproszczone...*, s. 87; M. Niezgódka-Medek [w:] S. Babiarz, B. Dauter, B. Gruszczyński, R. Hauser, A. Kabat, M. Niezgódka-Medek, *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, Warszawa 2011, s. 85.

³⁴ T. Szymański [w:] *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, red. A. Mariański, Legalis 2021, art. 10.

5. Przykładem ryczałtu w prawie materialnym jest art. 22 ust. 2 i 9 pkt 4 u.p.d.o.f. Prawodawca założył, że w przypadku podatników osiągających przychody, o których mowa w art. 13 pkt 2, 4–6 i 8 u.p.d.o.f., koszty uzyskania przychodów wynosić będą 20% tego przychodu, a u podatników osiągających przychody ze źródła wskazanego w art. 10 ust. 1 pkt 1 tej ustawy wynosić będą konkretną, wskazaną w ustawie kwotę. Polega on zatem na posługiwaniu się przez prawodawcę przy konstruowaniu podatkowych stanów faktycznych wielkościami ustalonymi w ustawie.
6. Ryczałt w postępowaniu podatkowym rozumiany jest jako odejście od pełnej realizacji prawa materialnego przez obliczanie należności podatkowych według przyjętej dla ryczałtu podstawy opodatkowania, z pominięciem podstawy opodatkowania przyjętej według zasad ogólnych³⁵. Odnosi się on zwykle tylko do określonych przychodów, których nie łączy się z innymi dochodami³⁶. Rozróżnia się ryczałt kwotowy, ryczałt umowny oraz ryczałt procentowy. Ryczałt kwotowy, gdzie kwotę należnego podatku stanowi określona kwota pieniędzy ustalana w oparciu o takie przesłanki jak np. rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej i jej rozmiar (liczba zatrudnionych pracowników) oraz miejsce prowadzenia działalności. Ryczałt umowny charakteryzuje się tym, że kwota należnego podatku jest ustalana z góry na cały rok podatkowy na podstawie porozumienia zawartego z właściwym organem podatkowym. Z kolei ryczałt procentowy jest ustalany w oparciu o stawkę podatkową właściwą dla danej działalności gospodarczej i wyrażoną w uproszczony sposób podstawę opodatkowania³⁷.

2.2. Formy opodatkowania uregulowane w ustawie

1. W ustawie przewidziano trzy uproszczone formy opodatkowania: ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, kartę podatkową i zryczałtowany podatek dochodowy od przychodów osób duchownych.
2. W piśmiennictwie zwraca się uwagę, że z tych trzech form karta podatkowa i zryczałtowany podatek od przychodów osób duchownych odpowiadają cechom klasycznego ryczałtu w postępowaniu podatkowym, ich wymiar doko-

³⁵ C. Kosikowski [w:] L. Etel, C. Kosikowski, J. Brolik, R. Dowgier, P. Pietrasz, M. Popławski, S. Presnarowicz, W. Stachurski, *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, LEX 2013, art. 10.

³⁶ T. Szymański [w:] *Ordynacja podatkowa. Komentarz*, red. A. Mariański, art. 10.

³⁷ Ł. Kumkowski, D. Osada, P. Roszkowski, *Ustawa...*, s. 4 i powołane tam piśmiennictwo.

nywany jest bowiem w oderwaniu od przychodów, kosztów jego uzyskania i dochodów, a zależy od znamion zewnętrznych³⁸.

2.2.1. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych

1. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych nie stanowi typowego ryczałtu, podatnicy w tym przypadku zobowiązani są obliczyć podstawę opodatkowania (przychód wynikający z ewidencji, skorygowany o przysługujące podatnikowi odliczenia). Uważa się go jedynie za uproszczoną formę podatku dochodowego³⁹. Niekiedy też zalicza się tę formę opodatkowania do ryczałtu ewidencjonowanego (procentowego), w którym podatek liczony jest od rzeczywistej podstawy opodatkowania (przychód, obrót, dochód), według normatywnie ustalonej procentowej stawki podatkowej. Podatnicy korzystający z tej formy opodatkowania zwykle muszą prowadzić w ograniczonym zakresie ewidencję podatkową⁴⁰.
2. Forma uproszczonego opodatkowania została przez prawodawcę powiązana ze źródłem przychodów, a w przypadku przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej także ze spełnieniem przez podatnika określonych warunków. Podatnik ma zatem prawo wyboru pomiędzy opodatkowaniem na zasadach ogólnych a opodatkowaniem ryczałtowanym (art. 9a ust. 1 u.p.d.o.f.), jeżeli spełnia warunki do opodatkowania w określonej ustawą uproszczonej formie. Przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej mogą być opodatkowane w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych lub w formie karty podatkowej⁴¹, przy czym w odniesieniu do tej ostatniej formy opodatkowania od 1.01.2022 r. dotyczy ona tylko tych podatników, którzy kontynuują stosowanie opodatkowania w tej formie po dniu 31.12.2021 r. oraz nie zrezygnowali z opodatkowania w tej formie po tym dniu 31.12.2021 r. i nie utracili prawa do opodatkowania w tej formie po tym dniu (art. 25 ust. 1 pkt 1 u.z.p.d.f.). Podatnicy rozpoczynający prowadzenie

³⁸ R. Zieliński, *Uproszczone...*, s. 50–51.

³⁹ S. Bogucki, *Zryczałtowany podatek dochodowy w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych* [w:] S. Babiarczyk, S. Bogucki, A. Dumas, R. Pęk, S. Presnarowicz, J. Pustuł, *Ryczałty...*, s. 99 i powołana tam literatura.

⁴⁰ R. Zieliński, *Uproszczone...*, s. 101; J. Małecki [w:] A. Gomułowicz, J. Małecki, *Podatki...*, 2002, s. 505.

⁴¹ Są to dwie formy opodatkowania przewidziane w komentowanej ustawie. Podatnicy osiągający przychody ze źródła, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3 u.p.d.o.f., mogą także wybrać metodę opodatkowania, o której mowa w art. 30c u.p.d.o.f. (podatek liniowy).

działalności gospodarczej nie mogą już wybrać opodatkowania w formie karty podatkowej (art. 9a ust. 1 u.p.d.o.f.).

3. Pojęcie pozarolniczej działalności gospodarczej zostało zdefiniowane na potrzeby ryczałtu ewidencjonowanego tak samo jak w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 4 ust. 1 pkt 12 u.z.p.d.f. w zw. z art. 5a pkt 6 u.p.d.o.f.). Ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych mogą być także opodatkowane przychody z innych źródeł (art. 10 ust. 1 pkt 9 u.p.d.o.f.), wymienione w art. 20 ust. 1c u.p.d.o.f. Dotyczy to przychodów rolników ze sprzedaży przetworzonych w sposób inny niż przemysłowy produktów roślinnych i zwierzęcych, z wyjątkiem przetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych uzyskanych w ramach prowadzonych działów specjalnych produkcji rolnej oraz produktów opodatkowanych podatkiem akcyzowym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli przetwarzanie produktów roślinnych i zwierzęcych oraz ich sprzedaż nie odbywają się przy zatrudnieniu osób na podstawie umów o pracę, umów zlecenia, umów o dzieło oraz innych umów o podobnym charakterze, z wyłączeniem uboju zwierząt rzeźnych i obróbki poubojowej tych zwierząt, w tym również rozbioru, podziału i klasyfikacji mięsa, przemiału zbóż, wytłoczenia oleju lub soku oraz sprzedaży podczas wystaw, festynów, targów i kiermaszy, a ilość produktów roślinnych lub zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy, hodowli lub chowu, użytych do produkcji danego produktu stanowi co najmniej 50% tego produktu, z wyłączeniem wody. Podatnicy osiągający tego rodzaju przychody obowiązani są do prowadzenia ewidencji sprzedaży, o której mowa w art. 20 ust. 1e u.p.d.o.f. Prawodawca przewidział w tym zakresie także zwolnienie od podatku dochodowego do kwoty 100 000 zł przychodu rocznie⁴². Przychody z najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy i innych umów o podobnym charakterze, w tym również z dzierżawy, poddzierżawy działów specjalnych produkcji rolnej oraz gospodarstwa rolnego lub jego składników na cele nierolnicze albo na prowadzenie działów specjalnych produkcji rolnej, z wyjątkiem składników majątku związanych z działalnością

⁴² Podstawę zwolnienia stanowi art. 21 ust. 1 pkt 71a u.p.d.o.f. Zwolnienie to ma charakter pomocy *de minimis* i jest (było) udzielane do 31.12.2023 r. (do programów rozpoczętych do 30.06.2024 r.) zgodnie z przepisami rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z 18.12.2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* (Dz.Urz. UE L 352, s. 1, ze zm.), od 1.01.2024 r. do 31.12.2030 r. zgodnie z przepisami rozporządzenia Komisji UE 2023/2831 z 13.12.2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* (Dz.Urz. UE L 2023/2831) – art. 21 ust. 15b u.p.d.o.f.

cią gospodarczą, są opodatkowane wyłącznie w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych. Przychody osób duchownych opodatkowane mogą być zryczałtowanym podatkiem od przychodów osób duchownych.

2.2.2. Karta podatkowa (wzmianka)

1. Karta podatkowa jest klasycznym ryczałtem – wysokość podatku określona jest przez prowadawcę w zależności od znamion zewnętrznych działalności podatnika (m.in. rodzaju wykonywanej działalności, miejsca jej wykonywania, liczby zatrudnionych pracowników⁴³). Ta forma opodatkowania może być stosowana od 1.01.2022 r. wyłącznie w odniesieniu do podatników, którzy kontynuują stosowanie opodatkowania w tej formie po dniu 31.12.2021 r. oraz nie zrezygnowali z opodatkowania w tej formie po dniu 31.12.2021 r. i nie utracili prawa do opodatkowania w tej formie po tym dniu (art. 25 ust. 1 pkt 1 u.z.p.d.f.). Mogą nią być opodatkowane przychody z działalności usługowej, usługowo-wytwórczej, gastronomicznej czy wolnych zawodów, których przedmiot został wskazany w ustawie (art. 23 ust. 1 u.z.p.d.f.), a także przychody rolników prowadzących jednocześnie gospodarstwo rolne (z tytułu usług wymienionych w załączniku nr 3 do ustawy część XII – art. 23 ust. 1a u.z.p.d.f.) oraz przedsiębiorstwo w spadku (art. 23 ust. 1a u.z.p.d.f.). Działalność ta może być prowadzona wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 25 ust. 1 pkt 7 u.z.p.d.f.). Podatnicy nie mają obowiązku prowadzenia ksiąg, składania zeznań podatkowych i wpłacania zaliczek na podatek (art. 24 ust. 1 u.z.p.d.f.). Przy prowadzeniu tej działalności podatnicy nie mogą korzystać z usług osób niezatrudnionych na podstawie umowy o pracę i usług innych przedsiębiorstw i zakładów, chyba że chodzi o usługi specjalistyczne, nie prowadzą, poza wskazaną w art. 23 u.z.p.d.f., innej działalności gospodarczej, małżonek podatnika nie prowadzi działalności w tym samym zakresie, z której przychody (dochody) podlegają odrębnemu opodatkowaniu podatkiem dochodowym na zasadach ogólnych, na zasadach określonych w art. 30c u.p.d.o.f. lub ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, nie wytwarzają wyrobów akcyzowych (art. 25 ust. 1 u.z.p.d.f.). Nie mogą także przekroczyć określonych limitów zatrudnienia (art. 25 ust. 4 u.z.p.d.f.). Opodatkowaniu w tej formie mogą podlegać przychody z działalności prowadzonej w formie spółki cywilnej, ale wówczas

⁴³ Inne czynniki, od których uzależniona jest wysokość podatku, wskazane są w załączniku nr 3 do u.z.p.d.f., określającym miesięczne stawki podatku dochodowego w formie karty podatkowej.

łączna liczba wspólników i pracowników nie może przekroczyć limitów zatrudnienia określonych w ustawie (art. 25 ust. 5 u.z.p.d.f.).

2. Naczelnik urzędu skarbowego, uwzględniając wniosek o opodatkowanie kartą podatkową, ustala decyzją wysokość podatku odrębnie za każdy rok podatkowy, przy czym w przypadku prowadzenia działalności w formie spółki cywilnej wymienia w niej wszystkich wspólników (art. 30 ust. 1 u.z.p.d.f.). Podatnik może się zrzec tej formy opodatkowania po otrzymaniu decyzji ustalającej wysokość podatku (art. 32 ust. 1 u.z.p.d.f.) lub zmieniającej wysokość podatku dochodowego (art. 38 ust. 1 u.z.p.d.f.), może także utracić prawo do tej formy opodatkowania z uwagi na niespełnienie warunków do tego opodatkowania. Od tego momentu obowiązany jest założyć księgi podatkowe, chyba że jest zwolniony z tego obowiązku, i płacić podatek dochodowy na ogólnych zasadach (art. 39 ust. 1 u.z.p.d.f.).
3. W określonych w ustawie wypadkach (związanych z naruszeniem przez podatnika zasad opodatkowania) właściwy organ podatkowy orzeka o wygaśnięciu decyzji uwzględniającej wniosek o opodatkowanie w formie karty podatkowej (art. 40 ust. 1 u.z.p.d.f.). Podatnik obowiązany jest wówczas do zapłaty podatku na zasadach ogólnych za cały rok podatkowy (art. 40 ust. 2 pkt 1 u.z.p.d.f.) i założenia właściwych ksiąg podatkowych (art. 40 ust. 2 pkt 2 u.z.p.d.f.).

2.2.3. Zryczałtowany podatek dochodowy od przychodów osób duchownych (wzmianka)

1. Pojęcie osoby duchownej nie zostało zdefiniowane w ustawie podatkowej, pojęcia takiego nie definiują także inne akty prawne. Z art. 32 ust. 2 pkt 9 ustawy z 17.05.1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania⁴⁴ wynika jedynie, że statut kościołów i innych związków wyznaniowych powinien określać sposób powoływania, odwoływania oraz kompetencje osób duchownych, o ile przewiduje powołanie takich stanowisk. W orzecznictwie uznaje się, że za osobę duchowną może być uznana taka osoba należąca do danego kościoła lub związku wyznaniowego, która wyróżnia się wśród innych członków tego kościoła lub związku tym, że została powołana do stałego organizowania i sprawowania kultu religijnego. Wymaga to zapoznania się z zasadami funkcjonowania danego kościoła lub związku wyznaniowego⁴⁵.

⁴⁴ Dz.U. z 2023 r. poz. 265.

⁴⁵ Zob. uchwała SN (7) z 6.05.1992 r., I KZP 1/92, OSNKW 1992/7–8, poz. 46; wyrok NSA w Warszawie z 19.09.2000 r., III SA 1411/00, LEX nr 47198.

2. Przychodami podlegającymi opodatkowaniu są wyłącznie przychody z opłat otrzymywanych w związku z pełnionymi funkcjami o charakterze duszpasterskim (art. 42 ust. 1 u.z.p.d.f.). Przez opłaty takie rozumie się wszelkiego rodzaju ofiary za czynności wykonywane przez duchownych, działających w tym charakterze⁴⁶. Duchowni mają obowiązek zawiadomić właściwy organ podatkowy o rozpoczęciu pełnienia funkcji duszpasterskiej (art. 42 ust. 2 u.z.p.d.f.).
3. Naczelnik urzędu skarbowego określa w decyzji wysokość podatku za cały rok podatkowy (art. 46 ust. 1 u.z.p.d.f.). Stawki podatku są kwartalne (art. 43 ust. 1 u.z.p.d.f.), a ich wysokość zależy od pełnionej przez duchownego funkcji, liczby mieszkańców w parafii oraz w miejscowości, w jakiej znajduje się parafia (załączniki nr 5 i 6 do u.z.p.d.f.). Stawki te mogą być obniżone przez naczelnika urzędu skarbowego, jeżeli wyznawcy danego kościoła czy związku wyznaniowego stanowią mniejszość w ogólnej liczbie mieszkańców (art. 46 ust. 2 u.z.p.d.f.). Wysokość podatku nie jest zależna od wysokości przychodów osiągniętych przez duchownego. Nawet ich brak nie stanowi podstawy od odstąpienia od określenia wysokości podatku⁴⁷. Z tytułu przychodów objętych ryczałtem duchowny nie musi składać zeznania podatkowego (art. 50 u.z.p.d.f.). Duchowny może zrzec się tej formy opodatkowania i płacić podatek na zasadach ogólnych, prowadząc podatkową księgę przychodów i rozchodów (art. 51 ust. 1 u.z.p.d.f.).

3. Podział wpływów podatkowych między budżet państwa i jednostki samorządu terytorialnego

1. Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1 u.f.p. podatki stanowią dochody publiczne. Dochody te podlegają podziałowi między budżet państwa a budżety jednostek samorządu terytorialnego, którym zgodnie z art. 167 ust. 1 Konstytucji RP należy zapewnić udział w dochodach publicznych odpowiednio do przypadających im zadań. Jednostki te powinny mieć zapewnione m.in. dochody własne (art. 167 ust. 1 Konstytucji RP), do których, zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 u.d.j.s.t., zalicza się udział we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatku dochodowego od osób prawnych oraz wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych. Wpływy z podatku do-

⁴⁶ Wyrok WSA w Opolu z 6.11.2013 r., I SA/Op 531/13, LEX nr 1391791.

⁴⁷ Wyrok NSA z 20.04.2016 r., II FSK 2260/15, LEX nr 2021220.

chodowego od osób fizycznych opłacanego w formie karty podatkowej stanowią dochód własny gmin (art. 4 pkt 1 lit. e u.d.j.s.t.). Wpływy z ryczału od przychodów ewidencjonowanych i zryczałtowanego podatku od przychodów osób duchownych stanowią dochód budżetu państwa. Nowa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, odmiennie od ustawy regulującej tę problematykę przed dniem jej wejścia w życie, reguluje udział jednostek samorządu terytorialnego we wpływach z podatków dochodowych od osób fizycznych i od osób prawnych, uzależniając go od dochodów podatników mieszkających na terenie danej jednostki lub mających tam siedzibę (art. 8 ust. 1 i 2 u.d.j.s.t.). W uzasadnieniu projektu stwierdzono, że główną zaletą proponowanego rozwiązania jest to, że na dochody JST nie będą miały wpływu zmiany systemu podatkowego (m.in. żadne odliczenia od dochodu, wprowadzane ulgi i zwolnienia podatkowe czy podwyższenia kwoty wolnej od podatku)⁴⁸. Z uwagi na wygaszanie karty podatkowej nowy podział wpływów z podatków dochodowych powinien zrekompensować JST utracone wpływy z karty podatkowej.

2. Podział wpływów z podatków między budżety gmin i budżet państwa w odniesieniu do podatków, których poborem zajmują się naczelnicy urzędów skarbowych, ma znaczenie przy ubieganiu się przez podatnika o umorzenie, rozłożenie na raty, odroczenie terminu zapłaty, zwolnienie z obowiązku pobrania bądź ograniczenie poboru należności z tytułu takiego podatku. Gdy dochody z danego podatku stanowią w całości dochód jednostki samorządu terytorialnego, wnioski takie rozpoznawane są przez organy podatkowe dokonujące poboru podatku, jednakże każdorazowo organ ten musi uzyskać uprzednio zgodę przewodniczącego zarządu jednostki samorządu terytorialnego na pozytywne załatwienie wniosku (art. 22 ust. 1 u.d.j.s.t.). Na postanowienie przewodniczącego w przedmiocie ulgi podatkowej nie przysługuje zażalenie, podlega ono jednakże kontroli sądu administracyjnego w przypadku skargi na decyzję organu podatkowego w tym przedmiocie⁴⁹.

⁴⁸ Rządowy projekt ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, X kadencja, druk sejm. nr 622.

⁴⁹ Uchwała NSA (7) z 1.03.2010 r., II FPS 9/09, ONSAiWSA 2010/3, poz. 41.

Stanisław Bogucki

Art. 3. [Przychody opodatkowane w formach zryczałtowanych a przychody z innych źródeł]

Przychodów (dochodów) opodatkowanych w formach zryczałtowanych nie łączy się z przychodami (dochodami) z innych źródeł podlegającymi opodatkowaniu na podstawie ustawy o podatku dochodowym.

— Spis treści —

1. Uwagi ogólne	55
2. Wyjątkowy charakter podatków opłacanych w formie zryczałtowanej w stosunku do opodatkowania na zasadach ogólnych	56
3. Konsekwencje w praktyce odrębnego opodatkowania w formie zryczałtowanej	57

1. Uwagi ogólne

1. Pojęcie uproszczonych form opodatkowania nie jest terminem zdefiniowanym ustawowo, ponieważ żadna z ustaw podatkowych się nim nie posługuje. Niemniej nauka prawa pojęcia tego używa. Pomimo braku zarówno legalnej, jak i teoretycznej definicji, większość przedstawicieli nauki prawa podatkowego wśród uproszczonych form opodatkowania dochodów osób fizycznych zgodnie wymienia trzy formy: ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, karta podatkowa, zryczałtowany podatek dochodowy od przychodów osób duchownych. Taki katalog uproszczonych form opodatkowania ma swoje uzasadnienie w obowiązujących przepisach, ponieważ wspomniane formy opodatkowania dochodów uregulowane są jedną ustawą, tj. ustawą o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Wszystkie te sposoby są dobrowolne dla podatników i stanowią alternatywę dla opodatkowania na zasadach ogólnych⁵⁰.
2. W piśmiennictwie pojawiają się opracowania zwracające uwagę na konieczność analizy całego systemu podatku dochodowego⁵¹. Zdaniem zwolenników tego poglądu: „Swoim zakresem powinna ona objąć nie tylko możli-

⁵⁰ K. Wojewoda-Buraczyńska, *Istota uproszczonych form opodatkowania dochodów osób fizycznych*, „*Studia Iuridica Lublinensia*” 2010/13, s. 274, 279.

⁵¹ Zob. m.in. C. Kosikowski, *Naprawa finansów publicznych w Polsce*, Białystok 2011, *passim*; H. Litwińczuk, *Nowa konstrukcja podatków dochodowych*, PP 2003/4, s. 3–8.

wość i zasadność połączenia w jedną daninę podatku dochodowego i składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz ukształtowanie przyszłej skali podatkowej, ale również, a może przede wszystkim, podział i zakres przedmiotowy poszczególnych źródeł przychodów. To on w obecnym systemie opodatkowania dochodów (przychodów) przesądza o poszczególnych elementach, które wpływają na wysokość płaconego przez podatnika podatku, a więc o zasadach ustalania przychodów, kosztów ich uzyskania, ustalania dochodu, łączenia z innymi dochodami, stosowanych stawkach podatkowych, ulgach i odliczeniach oraz możliwości wyboru zryczałtowanych form opodatkowania. Analiza powinna objąć również odpowiedzialność za prawidłowe ustalenie zobowiązania podatkowego, podmioty właściwe do wymiaru i poboru podatku, jak też podział wpływów z tej daniny między budżet państwa i budżety samorządowe⁵².

2. Wyjątkowy charakter podatków opłacanych w formie zryczałtowanej w stosunku do opodatkowania na zasadach ogólnych

1. Artykuł 3 u.z.p.d.f. posługuje się pojęciem ustawy o podatku dochodowym, aktualnie bez dookreślenia, o którą ustawę dokładnie chodzi. Stosowne wyjaśnienie znajduje się we wcześniejszym przepisie art. 1 pkt 2 u.z.p.d.f., według którego to ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych jest zwana dalej „ustawą o podatku dochodowym”. Zostały zatem spełnione wystarczająco zasady techniki legislacyjnej.
2. W art. 3 u.z.p.d.f. została wyrażona zasada, że przychodów (dochodów) opodatkowanych w formach uproszczonych (zryczałtowanych) nie łączy się z przychodami (dochodami) ze źródeł podlegających opodatkowaniu na zasadach ogólnych, tj. na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych⁵³. Podatki opłacane we wszystkich trzech zryczałtowanych formach przewidzianych w ustawie o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne, tj. ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, karta podatkowa oraz zryczałtowany podatek dochodowy od przychodów osób duchownych, mają charakter wy-

⁵² J. Kulicki, *Reforma źródeł przychodów jako warunek konieczny przebudowy obecnego modelu opodatkowania dochodów*, „Zeszyty Prawnicze BAS” 2017/3, s. 12.

⁵³ A. Huchla, *Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne. Komentarz*, Warszawa 2001, art. 3.

jątkowy w stosunku do opodatkowania na zasadach ogólnych⁵⁴. Pomimo rozgraniczenia dochodów opodatkowanych ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych i dochodów opodatkowanych na zasadach ogólnych podatnik, który wybrał opodatkowanie ryczałtem ewidencjonowanym, ma możliwość dokonania odliczenia straty podatkowej oraz określonych wydatków przewidzianych w przepisach ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (zob. komentarz do art. 11).

3. Aby dokonać opodatkowania w którejś z tych form, konieczny jest jej wybór, a ponadto spełnienie określonych warunków ustawowych, od których uzależnione jest opodatkowanie w którejś z form zryczałtowanych⁵⁵. Konsekwencją takiego unormowania jest to, że w odniesieniu do źródeł opodatkowania objętych uproszczonym (zryczałtowanym) podatkiem dochodowym i podatkiem dochodowym na zasadach ogólnych obliczenie podatku i wymiar podatku dokonywane są odrębnie⁵⁶.

3. Konsekwencje w praktyce odrębnego opodatkowania w formie zryczałtowanej

1. W praktyce oznacza to przykładowo, „że podatnik nie może poniesionej w roku podatkowym straty z odpłatnego zbycia papierów wartościowych zmniejszyć o kwotę odsetek od papierów wartościowych w tym samym roku podatkowym, bowiem są to dwa autonomiczne przychody z różnych źródeł, nie podlegające łączeniu z mocy prawa”⁵⁷. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie stwierdził, że „opodatkowaniu w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych mogą podlegać, po spełnieniu innych wymogów ustawowych, jedynie te przychody uzyskiwane przez podatnika, które w świetle przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych mogą być zakwalifikowane do źródła przychodów jakim jest pozarolnicza działalność gospodarcza lub innych źródeł (o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 9) w zakresie sprzedaży, o której mowa w art. 20 ust. 1c, wreszcie

⁵⁴ P. Borszowski, *Ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Komentarz*, Warszawa 2012 (e-book), s. 25, art. 3.

⁵⁵ H. Litwińczuk [w:] *System Prawa Finansowego*, t. 3, *Prawo daninowe*, red. L. Eteł, Warszawa 2010, s. 244.

⁵⁶ J. Małecki [w:] A. Gomułowicz, J. Małecki, *Podatki...*, 2011, s. 622.

⁵⁷ Wyrok NSA z 24.05.2011 r., II FSK 1544/10, LEX nr 896065.

do źródła przychodów jakim jest najem, podnajem, dzierżawa (...), o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 6 tej ustawy⁵⁸.

2. Podobnie przyjął również Naczelny Sąd Administracyjny: „Opodatkowaniu w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych mogą podlegać, po spełnieniu innych wymogów ustawowych, jedynie te przychody uzyskiwane przez podatnika, które w świetle przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych mogą być zakwalifikowane do źródła przychodów jakim jest pozarolnicza działalność gospodarcza lub najem, podnajem, dzierżawa (...), o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 6 u.p.d.o.f.”⁵⁹.

W rezultacie stwierdza się, że: „Przychód z korzystania przez podatnika z posiadanego znaku towarowego (w tym także ze znaku, na który udzielono prawa ochronnego), a zatem także z odpłatnego udostępnienia praw do korzystania z tego znaku innym podmiotom – stanowi przychód z praw majątkowych, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 7 w zw. z art. 18 u.p.d.o.f., niezależnie od tego, czy podatnik zawrze umowę o jego udostępnianie jako podmiot gospodarczy, czy też poza prowadzoną działalnością gospodarczą, a także niezależnie od rodzaju umowy, na podstawie której – w świetle przepisów prawa cywilnego – udostępnienie to nastąpi. (...) Brak jest zatem podstaw prawnych do opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych przychodów ze źródła przychodów, jakim są prawa majątkowe, w tym także przychodów uzyskiwanych z odpłatnego udostępniania znaku towarowego”⁶⁰.

Zauważyć należy, że w przedmiocie ww. zagadnienia wypowiedały się już niejednokrotnie wojewódzkie sądy administracyjne oraz Naczelny Sąd Administracyjny, przy czym prezentowane w nich stanowisko nie było jednolite.

W niektórych orzeczeniach wyrażono pogląd, że przychód z korzystania przez podatnika z posiadanego znaku towarowego stanowi przychód z praw majątkowych, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 7 w zw. z art. 18 u.p.d.o.f., niezależnie od tego, czy podatnik zawrze umowę o jego udostępnianie jako podmiot gospodarczy, czy też poza prowadzoną działalnością gospodarczą, a także niezależnie od rodzaju umowy, na podstawie której udostępnienie to nastąpi, np. umowa dzierżawy⁶¹.

⁵⁸ Wyrok WSA w Warszawie z 30.05.2019 r., III SA/Wa 1846/18, LEX nr 3013120.

⁵⁹ Wyrok NSA z 28.07.2016 r., II FSK 1908/14, LEX nr 2076715.

⁶⁰ Wyrok NSA z 28.07.2016 r., II FSK 1908/14.

⁶¹ Zob. wyrok WSA w Krakowie z 29.11.2021 r., I SA/Kr 958/21, LEX nr 3305064; wyrok NSA z 22.03.2019 r., II FSK 955/17, LEX nr 2705307; wyrok NSA z 28.07.2016 r., II FSK 1908/14.

W drugiej grupie orzeczeń sądowych prezentowane natomiast jest stanowisko, że przychód z czynszu dzierżawy prawa majątkowego jest przychodem wymienionym w art. 10 ust. 1 pkt 6 u.p.d.o.f. W uzasadnieniach tych orzeczeń wskazuje się, że prawo majątkowe jest przedmiotem dzierżawy, a przychód jest uzyskiwany bezpośrednio na podstawie umowy dzierżawy i nie ma bezpośredniego znaczenia, co jest przedmiotem dzierżawy, rzecz czy prawo. Prawo majątkowe tylko pośrednio generuje przychód, bowiem wyłącznie jako przedmiot tej dzierżawy⁶². W tej drugiej grupie orzeczeń na szczególną uwagę zasługuje wyrok NSA z 8.11.2019 r., II FSK 3715/17, który wyznacza aktualną linię orzeczniczą w powyższej kwestii spornej⁶³. W wyroku tym Naczelny Sąd Administracyjny wyprowadził wniosek, że wykładnia językowa i systemowa art. 10 ust. 1 pkt 6 i 7 u.p.d.o.f. wskazuje, że w przypadku gdy przedmiotem umowy dzierżawy (art. 693 k.c.) są prawa majątkowe (art. 709 k.c.), to pożytki z tego prawa (art. 54 k.c.) będą przychodem ze źródła przychodów oznaczonego w art. 10 ust. 1 pkt 6 u.p.d.o.f., a nie art. 10 ust. 1 pkt 7 u.p.d.o.f. Przychodami z praw własności przemysłowej określonych w art. 10 ust. 1 pkt 7 i art. 18 u.p.d.o.f. będą tylko te przychody, które bezpośrednio z tych praw są uzyskiwane, a nie pośrednio, a więc takie, które są przedmiotem umów wskazanych w art. 10 ust. 1 pkt 6 u.p.d.o.f., o ile prawo majątkowe może być przedmiotem umowy tam określonej⁶⁴.

Art. 4. [Definicje legalne]

1. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) **działalność usługowa – pozarolniczą działalność gospodarczą, której przedmiotem są czynności zaliczone do usług zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług (PKWiU) wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 września 2015 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) (Dz. U. poz. 1676, z 2017 r. poz. 2453, z 2018 r. poz. 2440, z 2019 r. poz. 2554 oraz z 2020 r. poz. 556), z zastrzeżeniem pkt 2 i 3;**

⁶² Zob. wyrok NSA z 8.11.2019 r., II FSK 3715/17, ONSAiWSA 2021/1, poz. 3; wyrok NSA z 27.08.2025 r., II FSK 55/23, LEX nr 3931821; wyrok NSA z 24.06.2025 r., II FSK 1284/22, LEX nr 3901289; wyrok NSA z 14.01.2025 r., II FSK 487/22, LEX nr 3824330; wyrok WSA w Białymstoku z 5.05.2021 r., I SA/Bk 154/21, LEX nr 3182082; wyrok WSA w Łodzi z 24.09.2015 r., I SA/Łd 657/15, LEX nr 1808590; wyrok WSA w Warszawie z 7.07.2014 r., III SA/Wa 587/14, LEX nr 1562683; wyrok WSA w Lublinie z 4.12.2013 r., I SA/Lu 711/13, LEX nr 1591318.

⁶³ G. Borkowski, *Dzierżawa praw majątkowych źródłem przychodu. Omówienie do wyroku NSA z 8.11.2019 r., II FSK 3715/17*, „Glosa” 2020/2, s. 94–102.

⁶⁴ Zob. bliższe uzasadnienie tego stanowiska – wyrok WSA w Krakowie z 27.10.2022 r., I SA/Kr 504/22, LEX nr 3433941 (nieprawomocny).

- 2) działalność gastronomiczna – usługi związane z przygotowaniem posiłków oraz sprzedażą posiłków i towarów;
- 3) działalność usługowa w zakresie handlu – sprzedaż, w stanie nieprzetworzonym, nabytych uprzednio produktów (wyrobów) i towarów, w tym również takich, które zostały przez sprzedawcę zapakowane lub rozważone do mniejszych opakowań albo rozlane do butelek, puszek lub mniejszych pojemników;
- 4) działalność wytwórcza – działalność, w wyniku której powstają nowe wyroby, w tym również sprzedaż wyrobów własnej produkcji, prowadzoną przez podatnika;
- 5) towary – towary handlowe, surowce i materiały podstawowe, z tym że:
 - a) towarami handlowymi są towary (wyroby) zakupione w celu dalszej odprzedaży, w stanie nieprzetworzonym,
 - b) surowcami i materiałami podstawowymi są materiały, które w procesie produkcji lub przy świadczeniu usług stają się główną substancją gotowego wyrobu; do materiałów podstawowych zalicza się również materiały stanowiące część składową (montażową) wyrobu lub ściśle z wyrobem złączone, z tym że za surowce i materiały podstawowe nie uważa się paliw i olejów zużywanych w transporcie;
- 6) dowody zakupu – otrzymane faktury, rachunki, paragony, dowody wewnętrzne oraz opis otrzymanego towaru;
- 7) (uchylony)
- 8) podatek dochodowy na ogólnych zasadach – podatek dochodowy od osób fizycznych, opłacany przy zastosowaniu podstawy obliczania podatku, o której mowa w art. 26 ustawy o podatku dochodowym, i skali, o której mowa w art. 27 ustawy o podatku dochodowym;
- 9) księgi – księgi rachunkowe albo podatkową księgę przychodów i rozchodów, prowadzone na zasadach określonych w odrębnych przepisach;
- 10) gospodarstwo rolne – gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym;
- 11) wolny zawód – pozarolniczą działalność gospodarczą wykonywaną osobiście przez tłumaczy, adwokatów, notariuszy, radców prawnych, biegłych rewidentów, księgowych, agentów ubezpieczeniowych, agentów oferujących ubezpieczenia uzupełniające, brokerów reasekuracyjnych, brokerów ubezpieczeniowych, doradców podatkowych, doradców restrukturyzacyjnych, maklerów papierów wartościowych, doradców inwestycyjnych, agentów firm inwestycyjnych oraz rzeczników patentowych, z tym że za osobiste wykonywanie wolnego zawodu uważa się wykonywanie działalności bez zatrudniania na podstawie umów o pracę, umów zlecenia, umów o dzieło oraz innych umów o podobnym charakterze osób, które wykonują czynności związane z istotą danego zawodu;
- 12) pozarolnicza działalność gospodarcza – pozarolniczą działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym;
- 13) urząd skarbowy – urząd skarbowy, przy pomocy którego właściwy dla podatnika naczelnik urzędu skarbowego wykonuje swoje zadania;
- 14) przedsiębiorstwo w spadku – przedsiębiorstwo w spadku w rozumieniu ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz. U. z 2021 r. poz. 170), zwanej dalej „ustawą o zarządzie sukcesyjnym”;
- 15) zmarły przedsiębiorca – zmarłego przedsiębiorcę, o którym mowa w art. 1 pkt 1 ustawy o zarządzie sukcesyjnym;
- 16) zarząd sukcesyjny – zarząd sukcesyjny w rozumieniu ustawy o zarządzie sukcesyjnym;